

КУЛЬТУРА

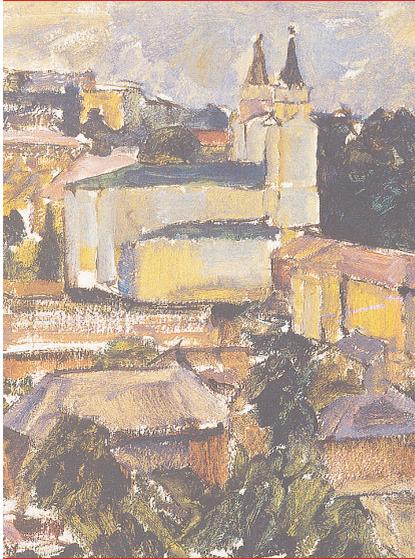
ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

WWW.KIMPRESS.BY

С. 4 — 5

С. 7

С. 8 — 9

С. 10 — 11

Фота Юрыя ІВАНОВА

СПЕЛЫ, САКАВІТЫ, СПАСАЎСКІ!

І гэта ўсё — пра яблык!
Спелым яблычным жніўнем з запрацаваных рук
бацькоўскіх гэты дар урадлівай беларускай зямлі
пакаштуем усе мы — ад малага да вялікага!
Няхай жа трапяткая духмянасць Яблычнага Спаса
не пакідае нас у жыцці!

С. 3, 12

Ад Амстэрдама да Веткі

12 жніўня фонды Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі папоўніліся чарговымі скарбамі: дзякуючы мецэнацкай падтрымцы ўдалося набыць 26 рарытэтных выданняў.

Найстарэйшая з гэтай калекцыі кніга выдадзена ў Амстэрдаме ў 1654 годзе. Ёсць тут і старадаўнія карты, і рэдкія ўзоры беларускага перыядычнага друку, і сем рукапісных богаслужэбных кніг, створаных веткаўскімі стараверамі. Усе гэтыя кнігі журналісты маглі ўбачыць пад час прэс-канферэнцыі ў сценах бібліятэкі, на якой і адбылася перадача рарытэтаў.

Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш скарывістаў прэс-канферэнцыю як наго-

ду, каб пазнаёміць журналістаў з сённяшнім станам бібліятэчнай справы ў краіне. Паводле яго слоў, узровень “абслугоўвання ведамі” беларускіх грамадзян адпавядае агульнаеўрапейскім стандартам. Таксама намеснік міністра распавёў пра важны праект, які мае быць рэалізаваны ў бліжэйшы час: стварэнне Цэнтра для алічбоўкі рарытэтных выданняў. Электронныя копіі не толькі зробіць гэтыя крыніцы больш даступнымі, але і забяспечаць лепшае захаванне арыгіналаў.

Як адзначыў дырэктар НББ Раман Матульскі, набыццё рарытэтных выданняў патрабуе карпатлівай працы па іх пошуку, і чым далей, тым больш яна становіцца складанай. Асноўнай крыніцай паўнення фондаў аддзела рэдкіх кніг сёння з’яўляюцца прыватныя калекцыі. А іх уладальнікі не надта ахвотна развітваюцца са сваімі набыткамі.

Таму і значнасць падзеі, якая адбылася 12 жніўня, даволі вялікая. Недарэмна старшыня Беларускага

фонду культуры Уладзімір Гілеп пад час прэс-канферэнцыі ахарактарызаваў яе як “яшч адну цаглінку ў будынак беларускай культуры”.

Фінансавы бок ініцыятывы, які ўзяла на сябе буйная тытунёвая кампанія, запатрабаваў выдаткаў у суме 42 мільёнаў рублёў. Акцыя стала чарговай праявай канцэпцыі сацыяльна-адказнага бізнесу, якую дэкларуюць сёння многія прадпрыемствы.

Ужо ў самым хуткім часе даследчыкі здолеюць пазнаёміцца з новымі паступленнямі ў зале рукапісаў, страдараў і рэдкіх выданняў.

Ілля СВІРЫН
На здымках: у час прэс-канферэнцыі.

Рафаэль у Нацыянальным мастацкім

3 2 верасня па 5 кастрычніка ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь будзе экспанавацца выстаўка “Жывапіс разца. Сюжэты і вобразы Рафаэля ў гравюры” — з калекцыі музея і прыватнага збору (Мінск). Гэта — гравюры, галяўным чынам, заходнееўрапейскіх майстроў XVIII ст., якія ўзнаўляюць рафаэлеўскія роспісы лоджый Ватыкана; фрэскі ў папскіх апартаментых (Станцах) у Ватыканскім палацы пачатку XVI ст., а таксама жывапісныя карданы-эскізы шпалераў, якія створаны Рафаэлем для сцен Сікцынскай капэлы.

Менавіта ў XVIII ст. расквітнела так званая рэпрадуцыйная графіка, калі з’яўляецца ідэя ўзнаўлення мовай гравюры легендарнага архітэктурна-жывапіснага помніка, такога, як Лоджый альбо Станцы Рафаэля,

якая ўвасобілася ў вялікіх графічных серыях: “Лоджый Рафаэля ў Ватыкане” і “Станцы Рафаэля ў Ватыкане”. Гравюры стваралі вядомыя рымскія майстры-гравёры.

У экспазіцыі будуць прадстаўлены лісты з серыі гравюр “Хэмптонская Пінакатэка”, буйнафармацыйныя гравюры па творах Рафаэля з цыклаў “Лоджый” і “Станцы” і г. д.

На сённяшні дзень падобныя гравюры сталі вялікай рэдкасцю, і магчымаць сабраць іх на адной выстаўцы па-свойму ўнікальна.

На шэсць або на аднаго?

Тэлеканал АНТ, які зараз адказвае за падрыхтоўку Беларусі да міжнароднага еўрапейскага конкурсу песні, прадманстраваў новы падыход да справы. Ужо сёння ім аб’яўлены конкурс на стварэнне песні, якая і будзе прадстаўляць нашу краіну на “Еўрабачанні-2010”. Пераможцу новага спаборніцтва, абячае тэлеканал, чакае грашовы прыз у 50 000 долараў.

“Кіраўніцтвам нашага тэлеканала было прапанавана новае бачанне падрыхтоўкі да міжнароднага конкурсу, — распавяла карэспандэнт “К” кіраўнік прэс-службы АНТ Аліна Праватарава. — Вырашана адмовіцца да правядзення мерапрыемстваў кшталту “Еўрафэсту” і засяродзіць увагу менавіта на выбары песні. Яе можа даслаць кампазітар з любой краіны”.

Кампазіцыя, паводле патрабаванняў тэлеканала, павінна быць напісана для дзевочага калектыву ў складзе 6 чалавек або для сольнага выканаўцы (мужчыны). Яна мусіць адпавядаць усім стандартам еўрапейскага конкурсу песні, і, да ўсяго, быць неардынарнай. Мова песні можа быць беларускай, рускай, англійскай.

Наступным крокам, па словах

Дзве новыя серыі праекта Агенцтва тэлевізійных навін Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь “Дзеці “Еўрабачання”, якія выйдуч у эфіры Першага канала 29 — 30 жніўня, распавядуць пра пераможцу дзіцячага “Еўрабачання-2005” Ксенію Сітнік і Андрэя Кунца, які заняў другое месца на конкурсе ў 2006 годзе. Аўтары фільмаў — Дзяніс Кур’ян і Юрый Таболін.

“Дзеці “Еўрабачання”: парашут і тэрарыум

Андрэй Кунец зараз перажывае ўзраставыя мутацыі галасы. Можна, таму ён не так часта з’яўляецца на сцэне, у адрозненне ад Ксеніі Сітнік.

Ксюша апошнім часам папракае ў залішняй “даросласці”. 14-гадовая, яна ўжо не тое мілае дзіця, якое перамагло ў конкурсе 2005 года. “Стратэгічны план” маці, Святыяны Стацэнка, — праходжанне Ксюшай курса навучання ў лепшых вакальных школах свету, каб праз некалькі гадоў зрабіць “выбух” на беларускай эстрадзе.

У фільмах прапанавана відэа з хатніх архіваў сем’яў юных зорак, здымкі выканаўцаў у паўсядзённым жыцці.

Аўтар серыі пра К.Сітнік Дзяніс Кур’ян, даведаўшыся, што больш за ўсё на свеце юная выканаўца баціца рэптылій, адправіў “зорачку” ў тэрарыум на сустрэчу з кобрамі, кракадзіламі і павукамі, а Юрый Таболін арганізаваў Андрэю Кунцу скачок з парашутам...

Паводле паведамлення прэс-службы Белтэлерадыёкампаніі

Выдаўцоў чакаюць Масква і Кіеў

Міжнародны выставачны цэнтр у Кіеве.

Напрыканцы жніўня і ў пачатку верасня беларускія выдавецтвы будуць экспанаваць свае кнігі на выстаўках у Расіі і ва Украіне.

3 18 па 21 жніўня адбудзецца V Міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш, у якой паўдзельнічаюць нашы кнігавыдаўцы. Арганізатарам яе з’яўляецца Дзяржаўны камітэт тэлебачання і радыёвяшчання Украіны. Кірмаш — месца сустрэчы аўтараў, кнігавыдаўцоў, дзяржаў культуры і мастацтва ды чыта-

чоў. Традыцыйна ён праходзіць у памяшканні Міжнароднага выставачнага цэнтра Кіева.

Гэтая выстаўка лічыцца адной з самых прэстыжных на Украіне. Чакаецца насычаная праграма: “круглыя сталы” па надзённых пытаннях кнігавыдавецкай справы, брыфінгі, знаёмства з літаратурнымі крытыкамі, мастакамі, якія займаюцца кніжнай графікай, вядомымі мясцовымі паэтамі і прэзаікамі, а таксама чытачамі з Украіны. Удзел у выстаўцы прымаюць выдавецтвы ўсіх форм уласнасці, кнігаспаўсюджвальнікі і бібліятэкі з розных рэгіёнаў Украіны, а таксама суб’екты выдавецкай справы з Беларусі, Расіі, Польшчы, Балгарыі, Аўстрыі і іншых краін.

3 2 па 7 верасня, якраз напярэдадні Дня пісьменства, выдаўцы Беларусі пакажуць сваю прадукцыю на XXII Маскоўскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы, куды збяруцца многія краіны свету. Уся экспазіцыя цяпер будзе выстаўляцца ў новым павільёне № 75

Павільён № 75 ВДНГ у Маскве.

ВДНГ, які быў надаўна адбудаваны. Па словах кансультанта ўпраўлення выдавецкай дзейнасці і кніжнага гандлю Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Алены Шыцік, у гэтай выстаўцы прымуць удзел усе дзяржаўныя выдавецтвы — “Беларусь”, “Беларуская энцыклапедыя” імя П.Броўкі, “Беларуская навука”, “Вышэйшая школа”, “Народная асвета”, “Мастацкая літаратура”, “Пачатковая школа”, Мінская фабрыка каларовага друку — і некаторыя недзяржаўныя.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Прастора электронных кнігазбораў

8 — 9 кастрычніка ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі пройдзе V Міжнародны кнігазнаўчы чытанні на тэму “Электронныя бібліятэкі і ліквідацыя інфармацыйнай няроўнасці”, арганізатарамі якіх выступяць Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Нацыянальная камісія па справах UNESCO, Бібліятэчная асамблея Еўразіі, НББ, Нацыянальная бібліятэка Чэшскай Рэспублікі.

Як плануецца, тэмамі для абмеркавання стануць дзяржаўныя праграмы і міжнародныя праекты ў галіне фарміравання электронных бібліятэк, узаемадзеянне іх з архівамі, музеямі, навукова-даследчымі ўстановамі па захаванні духоўнай спадчыны шляхам фарміравання электронных

кнігазбораў. Мяркуецца абмеркаваць таксама праблему інфармацыйнай няроўнасці і ролю ўстаноў культуры, адукацыі і навукі ў яе пераадоленні, удасканаленне заканадаўчай базы і сістэмы дзяржаўнага рэгулявання ў сферы стварэння і выкарыстання электронных рэсурсаў, праграма-тэхналагічныя сродкі і метады стварэння, захавання, выкарыстання і суправаджэння іх.

У праблемнае поле Чытанняў трапяць таксама арганізацыя доступу да электронных бібліятэк, пытанні ацэнкі эфектыўнасці іх работы, менеджменту і падтрымкі.

Да ўдзелу ў Чытаннях запрашаюцца прадстаўнікі бібліятэк, музеяў, архіваў, адукацыйных і навуковых устаноў, органаў заканадаўчай і выканаўчай улады, грамадскіх аб’яднанняў і арганізацый, вытворцы праграмаў забяспечэння, тэхнічных сродкаў і інфармацыйнай прадукцыі.

У межах Міжнародных кнігазнаўчых чытанняў ахвотныя змогуць прадманстраваць свае прадукты і паслугі. Таксама запланаваны экскурсіі па будынку Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і культурная праграма.

га турыстычнага маршруту “3 цудоўнага палаца — у сядзібу “Домік рыбака”.

Як паведамляюць у Гомельскім палацава-паркавым ансамблі, супрацоўнікі і кіраўніцтва абедзвюх устаноў выказваюць упэўненасць у тым, што іхняе супрацоўніцтва стане важнай падзеяй у культурным, асветніцкім і грамадска-палітычным жыцці Брэста, Гомеля і ўсёй краіны.

Распачалася ж супрацоўніцтва яшчэ ў чэрвені, калі ў Брэсце праводзіліся мерапрыемствы, прымеркаваныя да дзён закладкі першага каменя ў фундамент цытадэлі ў 1836 г. і ўводу крэпасці ў лік дзеючых.

І новы маршрут

12 — 14 жніўня Гомельскі палацава-паркавы ансамбль прымае гасцей з Мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць-герой” у межах супрацоўніцтва паміж дзвюма ўстановамі, а таксама плана рэалізацыі сумесных мерапрыемстваў на 2009 г.

У склад дэлегацыі ўвайшлі дырэктар Мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць-герой” Валерый Губа-

рэнка, навуковыя супрацоўнікі Таццяна Краўчук і Таісія Мікус.

У плане знаходжання брэстаўчан у Гомелі — адкрыццё ў Белай гасцеўні палаца Румянцавых і Паскевічаў міні-выстаўкі “Героі Брэсцкай крэпасці” — 7 партрэтаў, выкананых ураджэнцам Мазыра П.Дурчымым, якія захоўваюцца ў цытадэлі, лекторыі, прысвечаныя героям абароны горада над Заходнім Бугам, шматлікія экскурсіі. На дні візіту прыпала і прэзентацыя нова-

Арыфметыка сезона і “...Спадчынніка”

Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага бадай першым з айчынных тэатральных калектываў адкрыў новы тэатральны сезон. Прычым 11 жніўня адзначана гэта было адразу трыма падзеямі.

Першая, вядома ж, — уласна 77 сезон. Ён адкрыецца спектаклем-доўгажыхаром “Адзіны спадчыннік” па п’есе Ж.-Ф. Рэньера. Прэм’ера пастаноўкі адбылася ў 1974 годзе ў рэжысуры заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі Уладзіміра Маланкіна, а новая рэдакцыя, якую здзейснілі народныя артысты краіны Аляксандр Ткачонак і Вольга Клебановіч, упершыню была паказана гледчам увосень 2002 года.

Гэтым жа спектаклем, а таксама юбілейным вечарам, Нацыяналь-

ны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага адзначыў юбілей актрысы Алены Пастарэвіч, якая працуе ў калектыве з 1972 года. Яна выканала дзесяткі роляў на Горкаўскай сцэне, а таксама ў кіно. У бягучым рэпертуары Алена Мікалеўна ўдзельнічае, апроча “Адзінага спадчынніка”, у спектаклях “На залатым возеры” Э.Томпсана, “Дзядзечкаў сон” Ф.Дастаеўскага, “Сунічная палана” І.Бергмана, “Праўда — добра, а шчасце лепш” А.Астроўскага.

Адкрыліся ж усе ўрачыстасці яшчэ ў фае тэатра, дзе фотамастак і кінакрытык Алег Сільвановіч прапанаваў выстаўку ўласных здымкаў “Тэатр, акцёр і вобраз”, якая будзе працаваць да кастрычніка.

С.Т.

Фота Юрыя ІВАНОВА

На ўспамін пра Коласа

13 жніўня, у дзень смерці Якуба Коласа, а 15 гадзіне на сталічных Вайсковых могілках адбыўся помінальны мітынг і ўскладанне кветак да помніка Песняра.

Як расказала “К” намеснік дырэктара па навуцы Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Галіна Зайцава, гэтае

мерапрыемства — традыцыйнае для музейных работнікаў. Кожны год у гэты дзень супрацоўнікі музея, якому, дарэчы, сёлета 4 снежня споўніцца 50 гадоў, прыходзяць ушанаваць памяць вялікага сына беларускага народа на Вайсковыя могілкі.

Удзел у помінальным мітынгу прынялі пісьменнікі — землякі класіка беларускай літаратуры, якія прачыталі свае творы, прысвечаныя Якубу Коласу, родныя Песняра, а таксама навукоўцы і супрацоўнікі музеяў горада Мінска.

“Спасы” на Спасы

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь 12 жніўня 2009 г. увёў у абарачэнне памятных манеты “Спасы” серыі “Святы і абрады беларусаў”: сярэбраную — наміналам 20 рублёў і медна-нікелевую — наміналам 1 рубель.

Манеты маюць форму круга, з пярэдняга і адваротнага бакоў — выступаючы кант па акружнасці. Бакавая паверхня манет — рыфлёная. Паверхня манет аксідзіравана.

На пярэднім баку манет размешчаны: у крузе, абрамленым геаметрычным арнамантам, — рэльефная выява Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь; у цэнтры — салярны знак у выглядзе васьміканцовай геаметрычнай фігуры з элементамі дэкору, які сімвалізуе сонечныя промні; пад ім указаны: год чаканкі, на сярэбранай манеце — проба сплаву; па крузе — надпісы: у верхняй частцы — “Рэспубліка Беларусь”, у ніжняй — “Дваццаць рублёў” (на сярэбранай) і “Адзін рубель” (на медна-нікелевай).

На адваротным баку манет размешчаны: у цэнтры — адлюстраванне мядовых сотаў, яблыні (на сярэбранай манеце — устаўка з сінтэтычнага крышталю аранжавага колеру, якая імітуе спелы яблык) і ржанага снапа — сімвалаў Мядовага, Яблычнага і Хлебнага Спасаў; па баках — рэльефныя элементы беларускага нацыянальнага арнаменту; унізе па крузе — надпіс: “Спасы”.

Манеты адчаканены на ЗАТ “Літоўскі манетны двор” якасцю “анцыркулейтэд”, тыражом па 5000 штук кожная.

Паводле паведамлення ўпраўлення інфармацыі Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь

Пленэр у Белавежы

З 16 па 27 жніўня ў Нацыянальным парку “Белавежская пушча” па ініцыятыве Беларускага саюза мастакоў адбудзецца Міжнародны мастацкі пленэр “Белавежа-2009”. Гэтае мерапрыемства прысвячаецца 600-годдзю ўстанавлення запаведнага рэжыму ў пушчы.

Белавежская пушча даўно прыцягвае ўвагу мастакоў, і не толькі беларусаў. Тут, напрыклад, у свой час тварыў вялікі рускі пейзажыст Іван Шышкін. Цяпер у гэтым унікальным месцы Еўропы будуць працаваць 15 жывапісцаў з усіх рэгіёнаў нашай краіны, а таксама паляк Лукаш Левандоўскі. Пасля заканчэння пленэру яго ўдзельнікі падораць па адной сваёй карціне Музею прыроды Нацыянальнага па-

І.Шышкін. “Ссечаны дуб у Белавежскай Пушчы”.

рку і Брэсцкаму абласнаму музею. Справаздачную выстаўку мастакоў пабачыць у Мінску і Брэсце.

Бярдзянск чакае беларусаў

З 28 жніўня па 3 верасня беларуская дэлегацыя прыме ўдзел у XII Міжнародным кінафестывалі ў Бярдзянску (Украіна). На суд журы будуць вынесены кінастужкі Дзмітрыя Зайцава “Зграя”, Рэната Грыцковай “Інсайт”, Аляксандра Яфрэмава “Снайпер. Зброя помсты”, а таксама тэлевізійныя стужкі Андрэя Голубева “Крапавы берэт” і Ігара Чацверыкова “Цень самурая”.

Фестываль у Бярдзянску добра “абжыты” айчыннымі кінематаграфістамі, якія з самага пачатку прымалі актыўны ўдзел у свяце кіно на берэзе Азоўскага

мора і неаднаразова атрымлівалі прызы за сваю працу. Гільдыя акцёраў кіно Рэспублікі Беларусь разам з адпаведнымі арганізацыямі Украіны і Расіі з’яўляецца адной з галоўных “дзеяных асоб” на гэтым кінафоруме.

У конкурснай праграме “Бярдзянска-2009”, якая складаецца з ігравой, тэлевізійнай і дакументальнай частак, — 30 стужак з Украіны, Расіі, Беларусі, Малдовы, Чэхіі, Турцыі, ЗША, Канады, Іспаніі, Казахстану, Балгарыі і Ізраіля. Іанаровымі гасцямі фестывалю гэтым разам будуць знакамты рэжысёр Слава Цукерман (ЗША), які пакажа сваю новую карціну “Перабудова”, украінцы Руслана Пісан-

ка, Уладзімір Гаранскі, Вольга Сумская, Міхаіл Галубовіч, расіяне Наталля Варлей, Аляксандр Цюрумаў, Андрэй Сакалоў, Юрый Кузняцоў і іншыя.

Міжнароднае журы фестывалю “Бярдзянск-2009” узначаліць рэжысёр, народны артыст Украіны Барыс Саўчанка.

С.А.

З Магілёва — у Сакольнікі

Дні Магілёўскай вобласці прайшлі на гэтым тыдні ў Маскве. Культура рэгіёна была прадстаўлена выстаўкамі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і выступленнямі творчых калектываў вобласці, якія адбыліся ў гарадскім парку “Сакольнікі” 14 жніўня. Танцы, песні, ігру на музычных інструментах, вырабы народных майстроў пабачылі жыхары расійскага горада.

Восем народных майстроў вобласці паказалі свае вырабы ў чатырох відах мастацтва: кераміка, саломкапляценне, лаза, апрацоўка дрэва. Культурная праграма была вельмі насычанай: выступілі гарманісты браты Кудраўцы з Бялыніцкага раёна, народныя ансамблі песні “Славіца” Магілёўскага і “Калініца” Касцюковіцкага раёнаў, Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь харэаграфічны ансамбль “Юнацтва” Палаца мастацтваў Баб-

руйска, народны ансамбль танца “Сувенір” Палаца культуры Магілёўскай вобласці, камерны інструментальны ансамбль “Барыня” і салістка Магілёўскай абласной філармоніі Паліна Зузіна.

Дэлегацыя з Магілёва складалася таксама з прадстаўнікоў мясцовага самакіравання, прамысловых прадпрыемстваў, гандлю. Па словах намесніка начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Святланы Казловай, прэзентацыя нашых твораў паўплывала на папулярнасць беларускага мастацтва ў суседняй краіне, яна стане крокам на шляху да ўмацавання культурных сувязей.

“Адзігітрыя” аб’яднала народы

VI Міжнародны праваслаўны маладзёжны фестываль “Адзігітрыя”, які праходзіць з 1 па 5 жніўня ў Віцебску і раёне, згуртаваў выканаўцаў аўтарскай праваслаўнай песні з Беларусі, Расіі і Украіны. Гала-канцэрт у Летнім амфітэатры выклікаў цікавасць у мясцовых жыхароў: ён сабраў больш за 800 чалавек. Завершыўся ж фестываль 10 жніўня, калі ў выніку хрэснага ходу ўдзельнікі прыйшлі ў Смаленск, да цудадзейнай іконы Прасвятой Багародзіцы ў Свята-Успенскім кафедральным саборы.

Мерапрыемства праходзіла пры падтрымцы Віцебскага аблвыканкама. Размясціліся ўдзельнікі ў летніку “Дружба”, які знаходзіцца недалёка ад вёскі Вораны, што за дзесяць кіламетраў ад Віцебска. Па словах дырэктара летніка Вадзіма Піліпчука, 1 і 2 жніўня каля 150 выканаўцаў рыхтаваліся і ўдзельнічалі ў конкурснай праграме, вынікі якой можна было пабачыць на віцебскай плошчы Трысячагоддзя і ў Летнім амфітэатры. Яны падзяліліся на дзве ўзроставыя катэгорыі — ад 16 да 30 гадоў і ад 30 гадоў, — і саборнічалі ў намінацыях “Аўтар-выканаўца”, “Выканаўца” і “Аўтарскі калек-

тыв”.

Клірык віцебскага Свята-Кірыла-Мяфодзіеўскага прыхода іерэй Павел Мацук, які з’яўляецца арганізатарам фестывалю, распавёў, што асноўная частка ўдзельнікаў — студэнты розных ВНУ, якія цікавяцца духоўнай музыкай і песнямі.

Хрэсны ход з Беларусі ў Расію з’яўляецца заключным этапам Агульнага хрэснага ходу, які сімвалізуе яднанне народаў. Цягам яго адбыліся музычныя канцэрты, а напрыканцы прайшло святкаванне іконы Божай Маці “Адзігітры”.

Стары-новы дом для лялек

Засталіся лічаныя дні да адкрыцця новага сезона Магілёўскага абласнога тэатра лялек, які рыхтуецца да прэзентацыі шэрагу прэм’ерных пастановак. У той жа час працягваюцца рэстаўрацыя і рамонт самога будынка тэатра, помніка архітэктуры канца XIX стагоддзя.

Як адзначылі ў тэатры, у снежні гэтага года плануецца закончыць работы ў старадаўнім будынку, дзе бу-

дзе знаходзіцца адміністрацыя, харэаграфічная зала і памяшканні для рэпетыцыі. Зараз у старым будынку палёным ходам ідуць работы па аздабленні інтэр’ера. Варта адзначыць, што будаўнікі імкнуцца захаваць вытанчаны стыль будынка эпохі класіцызму.

У гэтым жа стылі будзе вытрыманы і новы корпус глядзельнай залы, разлічанай на 200 чалавек. Пры ўзвядзенні сцэны ў новым будынку выкарыстоўваюць самыя сучасныя тэхні-

чныя рашэнні. Для яе будзе закуплена новае светлае і гукавое абсталяванне. Пад глядзельнай залай размешчана майстэрня, дзе наладзяць вытворчасць лялек і дэкарацыі для спектакляў.

Магілёўскі абласны тэатр лялек зможа прыняць гледачоў у наступным годзе. Пакуль жа трупа тэатра працуе на прыстасаванай Малой сцэне Палаца культуры вобласці, а таксама займае дзевяць памяшканняў у розных частках горада, дзе захоўваюцца дэкарацыі, інвентар.

К.А.

Парнас для Гаральда і Мода

Як паведамляе Гродзенскі абласны драматычны тэатр, на дадзены момант у вядучай тэатральна-відовішчнай установе Наднёманскага краю вакантныя ўсе рэжысёрскія пасады.

Гадавы кантракт з Валянцінам Мацулевічам закончыўся, пасля чаго рэжысёр вярнуўся ў Латвію. Аднак, як і паведаміў раней В.Мацулевіч у інтэр’ю “К” у № 17 за 2009 г., за час яго працы ўва-соблена 8 пастановак, што, як зазначаюць у тэатры, з’яўляецца своеасаблівым

рэкордам. Дарэчы, тры з іх здзейсніў сам былы галоўны рэжысёр.

Як мяркуецца, не выключана магчымасць таго, што ў рэжысуры сябе прапрабуюць і вядучыя акцёры тэатра — Сяргей Курьленка і Святлана Марэцкая. Цяпер яны праходзяць спецыяльнае навучанне.

Дарэчы, С.Курьленка прымаў удзел у пастаноўцы “Брат Алёша”. Гатовы да выпуску і спектакль “Гаральд і Мод”, які ўвасобіла на падмостках выпускніца Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Наталля Родзіна.

Спектакль гэта своеасаблівы і цікавы па самой пастаноўцы, багата ў ім музыкі, прыцягваюць увагу і дэкарацыі.

Дарэчы, у новым сезоне вернуцца на сцэну і “Голь кароль”, і “Прымакі”. У планах Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра — пастаноўка “Тараса на Парнасе”. А ў верасні стартуе міжнародны праект “Вектар танца” Аляксандра Цебянькова.

Апошнія гады прынеслі беларускім аматарам кіно шмат прыемных момантаў. Па-першае, паступова змяняецца знешні выгляд кінатэатраў, яны атрымліваюць новае абсталяванне, значна ўзбагаціўся іх рэпертуар. У буйных населеных пунктах паход у кінатэатр цяпер стварае рэальную альтэрнатыву вечару, праведзенаму перад тэлевізарам. І, што важна, квіток на сеанс па кішэні літаральна кожнаму даросламу жыхару краіны. Па-другое, актывізаваліся айчынныя кінатворцы. Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” ці не штомесяц радуе новымі мастацкімі стужкамі, не прымушаюць чакаць сябе дакументальныя і анімацыйныя прэм’еры. Прывядзём прыклад: калі тры гады таму на экраны былі выпушчаны толькі дзве мастацкія стужкі, то сёлета можна казаць пра 13 адзінак у год, што набліжаецца да паказчыкаў часоў СССР. Паспяхова асвятляе розныя бакі нашага жыцця РУП “Беларускі відэацэнтр”... Але казаць пра значны росквіт кінагаліны ў Беларусі пакуль зарана. Ні пракат, ні вытворчасць стужак на сённяшні дзень не з’яўляюцца ў нас прыбытковымі. Акрамя таго, на вялікі жаль, сярэднестатыстычны беларус пакуль што аддае перавагу замежнай кінавідэапрадукцыі. Становішча з пракатам беларускага кіно ў айчынных кінатэатрах увесь час знаходзіцца пад пільным кантролем кіраўніцтва Міністэрства культуры рэспублікі, асобным пунктам уносілася ў парадак пасяджэнняў калегіі Міністэрства. На апошнім з іх, дзе ішла гаворка пра вынікі бягучага года ў названай галіне, яшчэ раз гаварылася пра неабходнасць больш дзейснай рэкламы і “прасоўвання” айчыннай кінапрадукцыі на экран. Карэспандэнт “К” вырашыў даведацца, якое месца займаюць беларускія стужкі ў айчынным кінапракаце і якія праблемы стаяць перад тымі, хто прапануе іх глядачу.

Дзе мяжа рэнтабельнасці?

Да пачатку 1990-х кінапракат заўсёды быў прыбыткавай галіной гаспадаркі. Па сёння сярэд тых, хто меў дачыненне да кіно ў СССР, ходзіць прыгожая легенда пра трэцяе, пачэснае месца даходаў у дзяржаўны бюджэт, якія прыносіла кінагаліна пасля алкагольнай і табачнай індустрыі. Але яшчэ 20—30 гадоў таму кінатэатр не меў канкурэнтаў у выглядзе хатняга відэа, кабельнага і спадарожнікавага тэлебачання, тым больш, ніхто і не ўяўляў, што з’явіцца Інтэрнет з яго амаль невычарпальнымі магчымасцямі...

Нягледзячы на мноства альтэрнатыв, беларускі кінапракат дынамічна развіваецца. Вялікая роля належаць высім кам,

што робяць органы дзяржаўнай улады па развіцці кінавідэапракатных арганізацый у адпаведнасці з пратаколам даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 2007 г. № 37. Рашэннямі аблвыканкамаў зацверджаны ўзгодненыя з Міністэрствам культуры краіны праграмы развіцця кінавідэапракатных арганізацый да 2010 года, дзе прадугледжаны мерапрыемствы па рэканструкцыі і рамонце будынкаў, мадэрнізацыі і замене кіна- і гукаўзнаўляльнай апаратуры.

Глядач

127,2% у параўнанні з 2007 годам. Колькасць глядачоў за гэты ж перыяд павялічылася на 100,3% і дасягнула 14 153,1 тыс. чалавек. За шэсць месяцаў гэтага года тэмпы росту выканання платных паслуг у параўнанні з 2008-м выраслі на 131,3%, а па колькасці кінагледачоў — на 108,3%.

Здаецца, можна толькі радавацца за кінатэатры і іх наведвальнікаў, але бязоблачную карціну псуюць некалькі акалічнасцей.

На жаль, ніводная з кінапракатных арганізацый краіны не працуе без датацый з бюджэту. Самая паспяхова — УП “Кінавідэапракат Мінгарвыканкама”. У рэгіёнах жа справы куды больш склада-

ня. Адбываецца гэта выключна з эканамічных прычын. Як запэўнівае кіраўніцтва сталічнага кінапраката ў асобе яго генеральнага дырэктара Васілія Коктыша, паказчык рэнтабельнасці цягнуць уніз так званыя “льготныя” і “дзіцячыя” сеансы з іх наўмысна малымі коштамі на квітку: “Калі б не гэтая акалічнасць, пракат мог ужо сёння працаваць “у плюс”. Аднак мы наўмысна ідзем на заніжэнне кошту квітку на шэраг сацыяльназначных паказаў, да якіх можна аднесці дзіцячыя сеансы, паказы стужак беларускай вытворчасці, кіналекторыяў і г. д.”.

Вялікую частку ў сабекошце паказаў складаюць камунальныя паслугі, іншыя абавязковыя выдаткі. Розніцу, што асабліва важна для рэгіёнаў, кампенсуе дзяржава, тым самым дазваляючы існаваць кінатэатрам у тых населеных пунктах, дзе іх праца загадзя не мае эканамічнай выгоды і куды не накіруюцца інвестары. Гэта асабліва тычыцца райцэнтраў, дзе кінатэатр з’яўляецца вельмі важным асяродкам культуры.

Нават у буйных гарадах кінапракат існуе на мяжы рэнтабельнасці. Таму, напрыклад, узяты прыватнай фірмай у арэнду магілёўскі кінатэатр “Кастрыч-

нік” працаваў толькі па ў год. У маі ён зноў зачыніўся, бо не атрымаў жаданых прыбыткаў.

Эканамічны вынік: “у плюс” і “ў мінус”

Зразумела, пры такіх жорсткіх умовах існавання пракатчыкі не маюць права на памылку і лічаць кожную капейку, што, дарэчы, па цяперашнім часе з’яўляецца абавязковай умовай гаспадарання ў галіне культуры. Эканамічная мэтазгоднасць прымушае беларускі кінапракат арыентавацца на глядача і дзейнічаць у адпаведнасці з яго запытамі. А густы ў нашага глядача амаль не адрозніваюцца ад сусветных: маладыя беларусы ад 14 да 25 гадоў (асноўная, па ста-

Каментарый з нагоды

Максім БУДАНАЎ, дырэктар Дэпартамента па кінематаграфіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь:

“Самаакупнасць + якасць — фармат вячэрняга сеанса”

— **Максім Аляксандравіч, з чым усё ж такі звязаны недастатковы інтарэс беларускага глядача да айчынных стужак у пракаце? Ці ў адной рэкламе справа?**

— Вядома, адной рэкламай абысціся нельга. Хоць працаваць у гэтым накірунку трэба больш упарта, асабліва нашай нацыянальнай студыі. Кінатэатры не маюць дастатковых сродкаў, а галоўнае — магчымасцей, каб ствараць рэкламныя ролікі і друкаваныя матэрыялы. Ва ўсіх галінах рэкламай і продажам займаецца вытворца, і кіно тут — не выключэнне. Паглядзіце на рэкламныя матэрыялы тых жа расійскіх кампаній! І зірніце на прадстаўніцтва “Беларусьфільма” на любым расійскім кінарынку!.. Па нарматывах да 5% бюджэту стужкі можна адводзіць на рэкламу, і студыі гэтым трэба абавязкова карыстацца, больш энергічна і ярка прапаноўваючы свой тавар на рынку, у тым ліку міжнародным. Стварэнне нейкай спецыяльнай структуры для продажу беларускіх

стужак бачыцца з гэтай прычыны немэтазгодным. Наспела патрэба стварыць паўнаватарскую маркетынгавую службу на самой студыі.

— **Шмат кажуць пра тое, што беларускім стужкам у раскладзе паказаў адводзіцца не самае лепшае месца...**

— Дзённыя сеансы — аб’ектыўная рэальнасць. Не сакрэт, што значная частка глядачоў на беларускіх стужках — школьнікі, студэнты, якіх прыводзяць на сеанс педагогі. А сярэд наведвальнікаў вячэрніх сеансаў жадаючых глядзець беларускія стужкі куды меней. Прымушаць глядзець людзей фільмы — нельга. Відэаважна: калі студыя зацікавіць сваёй прадукцыяй апошнюю катэгорыю, то кінатэатры будуць ставіць яе карціны і на вечар. У адваротным выпадку ўстаноў панясуць страты. Гэта за савецкім часам існавала адзіная сістэма кіравання кінагаліной, цяпер жа няма нават адзінай схемы падпарадкавання кінавідэапракатных устаноў. Частка з іх падпарадкавана аблвы-

канкамам, частка — абласным упраўленням культуры. Дэпартамент каардынуе дзейнасць кінапраката, аказвае дапамогу па стварэнні нарматыўнай базы і іншым, але адказваць за праэнт беларускага кіно ў рэпертуары пры такіх умовах, пагадзіцеся, цяжка.

— **Тым не менш, не магу не зазначыць: мастацкая якасць беларускіх стужак у апошнія гады стала значна вышэйшая...**

— Так, але спыняцца на дасягнутым яшчэ вельмі рана. Студыя перажывае складаны перыяд рэканструкцыі, але большай праблемай можна лічыць недахоп кадраў, у тым ліку так званых “сярэдняга звяна”, людзей унікальных кінематаграфічных прафесій. Не хапае і вопытных рэжысёраў, а новае пакаленне толькі спасцігае таямніцы майстэрства. Трэба разумець, што кланіраваць таленты нельга, іх трэба гадаваць, ствараць спрыяльныя ўмовы для жыцця і творчасці, у тым ліку і фінансавыя. Тады павысіцца і якасць саміх стужак.

тыстыцы, частка наведвальнікаў кіна-тэатраў) аддае перавагу відовішчнай замежнай прадукцыі, пераважна — галівудскай вытворчасці. У апошнія гады да яе дадаліся і добра разрэкламаваныя тэлебачаннем так званыя “блокбастэры” вытворчасці Расіі. Калі паглядзець статыстыку кінапракату 2009 года, то за першае паўгоддзе у беларускіх кінапракатах было паказана 192 амерыканскія стужкі, 108 расійскіх, 88 еўрапейскіх і 29 беларускіх (розных гадоў вытворчасці). У сталіцы на першых месцах па наведванні ідзе расійская камедыя “Любовь-морковь”, вельмі хутка яе “даганяюць” містычная казка “Гары Потэр і Прынц-паўкроўка”, анімацыйная стужка “Ледавіковы перыяд-3”, абедзве — вытворчасці ЗША. Беларускія

вялічваючы і так немалыя выдаткі на іх пракат. Можна сказаць, ніякае кіно мы не рэкламуем з такімі высылкамі, як беларускае.

Нешта падобнае можна было пачуць у гутарцы з астатнімі прадстаўнікамі пракатных арганізацый. Справа з рэкламай беларускага кіно і сапраўды пакадае жадаць лепшага. Калі нават проста параўнаць айчыныя прамоўшн-матэрыялы з замежнымі, розніца будзе відавочнай. Рэклама беларускіх стужак пакуль не мае свайго запамінальнага стылю і моцна нагадвае замежныя аналагі. Да таго ж, нават яркая рэклама не заўсёды прыводзіць да станоўчых вынікаў. За прыклад можна прывесці нядаўнюю стужку Дзяніса Скварцова “Дняпроўскі рубяж”, яркія афі-

умяшалася тэлебачанне. Дакладней, як скардзяцца пракатчыкі, — адцягнула на сябе большую частку патэнцыйнай аўдыторыі. І сапраўды, хто захоча траціць грошы на квіток, калі па тэлевізары тую ж стужку можна паглядзець абсалютна бясплатна? Казаць пра тое, што тэлевізійны паказ прыносіць студыі больш грошаў, не даводзіцца. Бо правы на паказ па беларускіх тэлеканалах могуць пакрыць толькі самую малую частку выдаткаў на вытворчасць стужак.

Зразумець беларускія тэлекампаніі, якія хочучь ставіць у эфір самыя свежыя стужкі, не цяжка. Тым больш, што тэматычна ваенна-патрыятычныя карціны “Беларусьфільма” вельмі падыходзяць для святочнага эфіру.

Але стаўка на падобны прадукт, відаць, усё-такі не павінна цалкам замяніць у Беларусі стварэнне стужак для вялікага экрана. Іншая справа — якімі павінны быць гэтыя стужкі.

50 новых на год

— Беларусь — унікальная краіна, дзе захавалася вытворчасць дакументальных стужак сацыяльнай накіраванасці, якія вельмі добра падыходзяць для спецыяльных тэматычных сеансаў, кіналекторыяў, — расказала “К” дырэктар “Віцебскаблкінавідэапракату” Алена Матус. — Калі мы прыязджаем у Расію на кінарынкі, прадстаўнікі мясцовых кінапракатаў заўсёды адзначаюць гэты факт і з задавальненнем набываюць беларус-

прывабліваць глядача нечым іншым, чым заакаянскія “блокбастэры”. Нарэшце, немалаважным з’яўляецца і кошт пастаноўкі, бо стужкі для вялікага экрана патрабуюць немалаго бюджэту.

Нашы суседзі-расіяне ўжо не першы год гавораць пра фільмы — “нацыянальныя праекты”, стужкі на значныя для жыцця грамадства тэмы, для стварэння якіх акумуляваліся б значныя сродкі. Апошнім часам загаварылі пра такое і на Беларусі. Пытанне аб тым, якім быць нашаму “нацыянальнаму праекту”, яшчэ ў стадыі абмеркавання, але большасць спецыялістаў сходзіцца на тым, што айчыныя глядач з цікавасцю ўспрыме стужку на гістарычную тэматыку. Балазе станоў-

Але не на беларускае...

ж фільмы знаходзяцца далёка не на першых месцах... І сітуацыю не могуць выправіць нават так званыя “арганізаваныя сеансы”, да якіх вымушаны звяртацца метадысты кінатэатраў, каб забяспечыць залы глядачамі.

На сённяшні дзень доля глядачоў беларускага кіно ў кінапракатах складае прыблізна 15%. Але зменлівую крывую глядацкага попыту лепш за ўсё ілюструюць паказчыкі эканамічнай рэнтабельнасці, а не колькасць прысутных на паказе. Кошт правоў на пракат стужкі “Гары Потэр і Прынц-паўкроўка” для аднаго з абласных кінапракатаў склаў каля 450 тыс. расійскіх рублёў (каля 41 млн. беларускіх) за дзве кінакопіі. Па папярэдніх выніках (пракат дадзенай стужкі працягваецца) выручка складае 70 млн. беларускіх рублёў. Кошт правоў на пракат адной з апошніх беларускіх стужак (кінакопія плюс пяць відэадыскаў) склаў 12,6 млн. беларускіх рублёў. За месяц пракату выручка складала 2,6 млн. беларускіх рублёў. Гэтым чынам, эканамічны вынік — мінус 10 млн. рублёў...

Рэкламы шмат не бывае

З часоў славытага “Парку Юрскага перыяду” Стывена Спілберга, фільма, які сабраў адны з самых вялікіх касавых збораў у гісторыі кінематографа, аксіёмай з’яўляецца наступнае: на рэкламу стужкі затрачваецца ці не столькі ж грошай, колькі і на вытворчасць. Акрамя таго, сусветная практыка сведчыць: рэкламай займаюцца не толькі кінатэатры, але і так званыя дыстрыб’ютэры, якія адказваюць за пракат карціны на пэўнай тэрыторыі.

Дыстрыб’ютэрам галівудскай прадукцыі з’яўляюцца расійскія кампаніі, якія прадаюць правы беларускім кінапракатным установам. Айчыныя ж стужкі прадстаўляе сам “Беларусьфільм”. — Розніца ў тым, як рэкламуецца беларуская і замежная кінапрадукцыя, — гаворыць Аляксандр Лаўрыненка, кіраўнік “Гомельскаблкінавідэапракату”. — Рэкламныя кінаролікі галівудскіх і расійскіх стужак прадстаўляюцца маскоўскімі дыстрыб’ютэрамі задоўга да прэм’еры і незалежна ад таго, ці маем мы намер заключыць кантракт. Таксама за гадзію і абсалютна бясплатна нам дастаўляюць і друкаваную рэкламную прадукцыю, якая, дарэчы, у апошнія гады набыла вельмі разнастайны выгляд: постэры, флаеры, спецыяльныя стойкі для фае кінатэатра. Рэкламную прадукцыю беларускіх стужак нам даводзіцца рыхтаваць за свой кошт, па-

Каментарый з нагоды

Карэспандэнт “К” пацікавіўся, якой бачыцца сітуацыя з пракатам айчынных стужак кіраўніцтву Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”:

Каб “прайм-тайм” быў апрыёры

“Умовы, на якіх здзяйсняецца пракат стужак “Беларусьфільма”, цалкам непрыемныя, — зазначаецца, у прыватнасці, у дасланым адказе кіраўніцтва Нацыянальнай кінастудыі. — Кінапракатныя арганізацыі ўзялі за правіла ставіць кінастужкі айчынным вытворчасці ў нязручны для глядача час. Дзённыя сеансы ў працоўныя дні не могуць быць запоўнены глядачамі. У Мінску пракат стужак “Беларусьфільма” зведзены да мінімуму.

На сённяшні дзень дзяржава аказвае ўсебаковую падтрымку беларускай кінавытворчасці. Кінапракатныя арганізацыі як дзяржаўныя ўстановы на ўзаемавыгадных умовах могуць і павінны ставіць у роўныя ўмовы пракат беларускіх і замежных стужак, а не дзейнічаць па схеме: “Калі кіно наша — тады можна “для птушачкі” замовіць і паставіць стужку на дзённы сеанс, на які апрыёры глядачы рэдка ходзяць, а ў прайм-тайм лепш паставіць чарговы галівудскі “шэдэўр”...

Са свайго боку, кінастудыя гатова аказваць усебаковую падтрымку і прапаноўваць усю неабходную рэкламную прадукцыю для беларускіх кінапракатных арганізацый, але — на ўмовах узаемавыгаднага супрацоўніцтва. Спадзяёмся, што кінапракат пойдзе насустрач нацыянальнаму кінематографу, які ў гэтым годзе святкуе 85-гадовы юбілей”.

шы якой упрыгожвалі сталічныя тумбы цягам амаль месяца перад прэм’ерай. Запомніўся мінчанам і дзень прэм’еры карціны, якая, ці не ўпершыню ў найноўшай гісторыі “Беларусьфільма”, стала даволі відовішчнай дзеяй. Не дзіва, што зала “Кастрычніка” была запоўнена.

Але вялікіх касавых збораў ад “Дняпроўскага рубяжа” не дачакаліся: у самым сучасным і папулярным сярод мінчан кінатэатры-“мультыплексе” “Беларусь” за тыдзень стужку Дзяніса Скварцова паглядзелі ўсяго каля 1800 чалавек і гэта прытым, што кошт квітка складаў ці не палову ад звычайнага... Тое ж самае адбылося і са стужкай Вітала Дудзіна “Кадэт”, якая таксама за тыдзень сабрала каля 800 глядачоў і ішла не толькі на дзённых сеансах. Эканамічныя вынікі ад “Дняпроўскага рубяжу” яшчэ больш сумныя: дзяржава патраціла на стужку каля 6 млрд. рублёў, яшчэ 96 млн. — на набыццё кінакопій і рэкламу выдаткавалі кінапракатныя арганізацыі. Прыбытак жа ад кінапракату склаў... 41 млн. рублёў, гэта значыць, стужка пакуль што акупілася прыблізна на 1,6%...

Тэлебачанне і не толькі

Пэўна, эфектыўны пракат “Дняпроўскага рубяжу” мог працягвацца і больш чым тыдзень, але...

Але, пэўна, трэба ўлічваць і інтарэсы кінапракату, што губляе грошы ад дачаснага паказу стужак па тэлебачанні. Тым больш, існуе сусветная практыка, згодна з якой кінастужкі трапляюць у тэлепраграму мінімум праз год-два пасля пракату ў кінатэатрах і значна пазней — пасля выхаду на дысках і паказаў на кабельным і спадарожніковым ТБ.

Усім добра вядомы выпадак з глядацкім хітом Міхаіла Пташукі “У жніўні 44-га”, пасляхавы кінапракат якога быў фактычна сарваны пасля ранняга паказу па тэлебачанні. З таго часу прайшло амаль дзесяцігоддзе, аднак становішча фактычна не змянілася.

Іншая справа, калі гаворка ідзе пра стужкі, спецыяльна створаныя для малога экрана. Цікава, што менавіта з апошнімі і звязаны самыя вялікія поспехі “Беларусьфільма” апошніх гадоў. Тэлевізійныя меладрамы “Сяброўка Восень”, “Рыфмуецца каханнем”, прыгодніцкія серыялы “У чэрвені 41-га”, “Снайпер” выклікалі вялікую цікавасць на расійскім медыя-рынку. Асобныя з іх зноў і зноў паказваюцца на тэлеканалах па ўсім былым СССР. Няцяжка ўбачыць, што тэлевізійная прадукцыя можа стаць пэўнай “палачкай-выручалачкай” для нацыянальных кінатворцаў. Нездарма адзін з самых чаканых праектаў — новы серыял Аляксандра Яфрэмава “Замах”.

кую прадукцыю. Нам у нашай дзейнасці такія карціны, сацыяльныя ролікі таксама вельмі дапамагаюць, бо дазваляюць фарміраваць праграмы па працы з падлеткамі.

Дарэчы, для нармальнага функцыянавання кінапракату трэба закупляць не менш за 50 новых стужак на год. На самой справе, трэба яшчэ больш, бо сучасны патрабавальны глядач хоча мець выбар. Зразумела, што, нават пры самых спрыяльных абставінах, айчынным кінавытворцам задаволіць попыт цалкам будзе не пад сілу, бо цяпер “Беларусьфільм” выпускае 13 ігравых адзінак у год, і нават пасля завяршэння рэканструкцыі гэтая лічба значна не павялічыцца. Дарэчы, і ў “залатыя” для айчыннага кінапракату часы СССР асноўнае месца на экранах беларускіх кінатэатраў займала прадукцыя “Мосфільма”, “Ленфільма”, “Одесской киностудии” і г. д. Такім чынам, айчынная кінапрадукцыя павінна быць канкурэнтаздольнай,

чы досвед з “Анастасіяй Слуцкай” ужо ёсць.

Ну і, канешне ж, не абысціся без адпаведнага падыходу да дыстрыб’юцыі і рэкламы. З’яўленне для гэтага на Беларусі асобнай структуры — пытанне спрэчнае. Але тое, што “прасоўваннем” стужак да глядача павінны займацца прафесіяналы і на гэтую справу трэба выдаткоўваць куды больш сродкаў, сумненняў няма. “Першай ластаўкай” новага падыходу можна лічыць рашэнне рыхтаваць рэкламныя кінаролікі будучых стужак не менш чым за два месяцы да прэм’еры. Спадзяёмся, не прымусяць сябе чакаць у Беларусі іншыя формы працы па рэкламе фільмапрадукцыі, даўно прынятыя ва ўсім свеце. Улічваючы новыя тэхнічныя магчымасці студыі і відавочны рост мастацкай якасці беларускіх стужак, айчынным кінавытворцам пад сілу працаваць больш эфектыўна.

Антон СІДАРЭНКА

Апытанне “К”

Якую беларускую стужку вы паглядзелі апошнім часам?

З такім пытаннем карэспандэнт “К” звярнуўся да мінакоў ля сталічнага кінатэатра “Кастрычнік”.

Вікторыя Анатольеўна, 34 гады, хатняя гаспадыня:

— Апошнім часам? Нават не памятаю. Апошні раз былі сям’ёй у кінатэатры на

“Ледавіковым перыядзе-3”. Вельмі спадабалася. А з беларускага магу прыгадаць хіба што “Белья Росы”. Іх потым, дарэчы, шмат разоў пераглядала па тэлебачанні, бо стужка мне вельмі падабаецца.

Уладзімір, 26 гадоў, сістэмны адміністратар:

— “Анастасія Слуцкую” магу прыгадаць. Я вельмі цікаўлюся гісторыяй. Калі вучыўся ва ўніверсітэце, наведваў “рыцарскі клуб”. Разам з паплечнікамі і схадзіў на гэтую стужку. Не магу сказаць, што вельмі спадабалася, але было цікава тое, як айчыны рэжысёр уяўляе сабе беларускае Сярэднявечча. Калі будзе новы гістарычны фільм пра Беларусь, абавязкова пайду і дзясціну сваю вазьму з сабой.

Лілія Аляксееўна, 74 гады, пенсіянерка:

— Не, у кіно не хаджу: старая ўжо. З даўніншых беларускіх карцін памятаю

“Белья Росы” Ігара Дабралюбава. “У чэрвені 41-га” таксама здымаўся на Беларусі? Як жа, глядзела, бо вельмі люблю Сярожу Бязрукава!

Андрэй і Саша, па 19 гадоў, студэнты БДТУ:

— Так, мы зараз на канікулах, але ў кіно не ходзім. Чаму? Усё ж можна знайсці ў Інтэрнеце, ці спампаваць па камп’ютэрнай сетцы ў Інтэрнаце. Пайшлі б мы на беларускае кіно? А якая розніца? Галоўнае, каб стужка была цікавая. Гэта, пэўна, мусіць быць добрая камедыя, каб можна было адпачыць пад яе з сябрамі.

Ігар і Света, 24 і 21 год:

— Ведаем пра “Дняпроўскі рубяж”. Адночы прыйшлі ў “Беларусь”, а там паказваюць гэтую стужку. Вырашылі не ісці, таму што яна пра вайну, а мы хацелі нечага больш лёгкага, забаўляльнага. Па тэлебачанні таксама не глядзелі, бо былі на лецішчы.

Міхаіл Фёдаравіч, 42 гады, супрацоўнік дзяржаўнай установы:

— З беларускага кіно добра памятаю музычныя казкі “Пра Чырвоны Каптурчык” і “Прыгоды Бураціна”. Набыў іх сваім дзецам на дыску. Памятаю “Белья Росы”, “Мяне завуць Арлекіна”. З апошніх глядзеў толькі “Анастасія Слуцкую”, але па тэлебачанні. Наогул, для мяне важна не толькі стужка, але і ўмовы, у якіх яе глядзіш. Калі ў зале побач з табой п’юць піва, якое можа быць кіно?

Як ужо паведамляла “К”, на працягу апошніх двух месяцаў згарэлі дзве ўстановы культуры Беларусі: Марохараўскі СДК Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці і Цэнтр рамёстваў у вёсцы Морач Клецкага раёна Мінскай вобласці. Усё гэта прыцягнула ўвагу да актуальнай як у летнія месяцы, так і цягам усяго года тэмы пажарнай бяспекі і аховы працы. Цяпер ва ўсе ўпраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, а таксама ў падпарадкаваныя Міністэрству культуры арганізацыі накіраваны ліст, дзе гаворыцца аб прыняцці неабходных мер па падрыхтоўцы да зімовага ацяпляльнага сезона 2009 — 2010 па забеспячэнні пажарнай бяспекі згодна з пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 16 чэрвеня 2009 г. № 787 “Аб падрыхтоўцы народнай гаспадаркі да работы ў асенне-зімовы перыяд”.

Наша размова з галоўным спецыялістам упраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Іванам Лагашам пра папярэднюю публікацыю “К” “Як ліквідаваць дэфіцыт у 212 вогнетушыцеляў?” (“К” № 30 2009 г.), якая і стала цэнтрам артыкула, паступова перайшла да праблем, з якімі давядзіцца сутыкацца супрацоўнікам раённых аддзелаў культуры, адказных за арганізацыю работы і кантроль па ахове працы.

Праблема — у грошах!

Як распавёў Іван Лагаш, на цяперашні момант адбылося, з улікам пажару ў Цэнтры культуры вёскі Морач, адзінаццаць пажараў і загаранняў у арганізацыях культуры камунальнай формы ўласнасці. І адбываюцца загаранні сёлета, збольшага, у сельскіх дамах культуры. Для параўнання назаву летаўнюю лічбу: тады за цэлы год адбылося 4 загаранні. Таму такая сітуацыя сапраўды выклікае занепакоенасць супрацоўнікаў, адказных за пажарную бяспеку ў арганізацыях культуры.

— Узнятыя ў артыкуле “Як ліквідаваць дэфіцыт у 212 вогнетушыцеляў?” пытанні ў большай ці меншай ступені характэрныя і актуальныя для ўсіх раёнаў Беларусі. Амаль усюды існуе недахоп вогнетушыцеляў, вялікая колькасць устаноў маюць састарэлыя электраправодкі, якая патрабуе замены, павольна ідзе праца па ўсталяванні аўтаматычнай пажарнай сігналізацыі ва ўстановах культуры.

Па словах галоўнага спецыяліста ўпраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння, асноўнае пытанне менавіта для Жыткавіцкага раёна — у недастатковым фінансаванні мерапрыемстваў па ахове працы і пажарнай бяспекі, якое ажыццяўляецца з абласнога бюджэту. Былі б грошы — з’явіліся б і вогнетушыцелі, замянілі б тую ж электраправодку.

Дарэчы, калі быў у камандзіроўцы ў Жыткавіцкім раёне, дык праблему з недастатковым фінансаваннем на мерапрыемствы па ахове працы ўзімаў у гутарцы са мной і інжынер па ахове працы аддзела культуры Жыткавіцкага райвыканкама Мікалай Рай. Але ці заўсёды можна наракаць на недахоп

Вяртаючыся да надрукаванага

Колькі каштуе пажарная бяспека?

сродкаў? Тыя ж вогнетушыцелі, індывідуальныя аптэчкі каштуюць не так ужо і дорага. Аказалася, што сапраўды часам не стае грошай і на гэта...

— Паўтаруся яшчэ раз: галоўная праблема — у недастатковым фінансаванні арганізацыі па пытаннях аховы працы і пажарнай бяспекі, — лічыць Іван Іванавіч. — Бывае, нават узнікаюць пытанні ў сувязі з бясплатнай выдачай спецадзення культработнікам згодна з існуючымі нормамі і правіламі! Нават на такую дробязь часам не хапае грошай! І мы пры праверках выканання заканадаўства аб ахове працы звяртаем увагу і на падобныя факты.

Па каментарый з нагоды такой сітуацыі карэспандэнт “К” звярнуўся і да начальніка ўпраўлення па наглядзе і прафілактыцы Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Рэспублікі Беларусь Сяргея Салановіча. Ён, у прыватнасці, заўважыў, што адсутнасць або недахоп першасных сродкаў пажаратушэння (Сюды адносяцца і вогнетушыцелі. — Ю.Ч.) можа ўскладніць ліквідацыю пажару ў пачатковай стадыі і, як вынік,

кавіцкага райвыканкама Сяргей Агіевіч. Ён, нагадаю, заўважыў, што пытанне з усталяваннем пажарнай сігналізацыі ва ўстановах культуры трэба вырашаць з дапамогай нарматыўна-прававых актаў Міністэрства культуры, якія неабходна скарэктываваць пад патрэбы часу. Напрыклад, часам бывае так, што кошт такой сістэмы абсалютна не суадносна з рэаліямі сельскіх дамоў культуры: туды прыходзіць мала людзей, і часам на абслугоўванне гэтага будынка выдаткоўваецца менш грошай, чым каштуе пажарная сігналізацыя. А яшчэ Сяргей Агіевіч прапанаваў увесці такія ж самыя нарматывы, як і ў школах: сігналізацыя ўсталяваецца толькі там, дзе ёсць у наяўнасці 300 ды больш вучняў і настаўнікаў. Бо інакш у многіх выпадках эканамічна неапраўдана ўсталяваць сігналізацыю там, куды прыходзяць 10 — 15 чалавек.

— Згодны, што нормы пажарнай бяспекі па ўсталяванні аўтаматычнай пажарнай сігналізацыі ў невялікіх установах культуры, пэўна, патрэбна перагледзець і ўнесці адпаведныя карэктывы, — сказаў Іван Лагаш. — Сапраўды, часам сельскі клуб па астатковым кошце ацэньваецца ў 2 мільёны рублёў, а патрэбна ўсталяваць пажарную сігналізацыю, якая “цягне” на мільёнаў 30! Ці варта такое рабіць? Я, напрыклад, не бачу сэнсу ўкладаць у такія ўстановы культуры настолькі вялікія дзяржаўныя сродкі. Таму пажарнай сігналізацыяй было б сапраўды няблага аснасіць памяшканні ўстаноў з масавым знаходжаннем людзей — там, дзе іх бывае 300 чалавек і болей.

Звярнуў Іван Іванавіч увагу і на яшчэ адну праблему, звязаную з забеспячэннем аўтаматычнай пажарнай сігналізацыяй. Пры правядзенні штогадовай праверак арганізацыі культуры спецыялісты Дзяржпажарнагляду МНС патрабуюць усталяваць аўтаматычную пажарную сігналізацыю ў памяшканнях гэтых устаноў. Але, паводле існуючых норм пажарнай бяспекі, такое можна рабіць толькі пры праектанні, будаўніцтве, рэканструкцыі і мадэрнізацыі ўстаноў. Чаму ж тады прадпісваецца “ўсталяваць сістэму пажарнай сігналізацыі” і ўказваецца канкрэтны тэрмін выканання?

Зноў звярнуліся з гэтымі пытаннямі да начальніка ўпраўлення па наглядзе і прафілактыцы МНС Сяргея Салановіча. Ён зазначыў, што ўстановы культуры аснашчаюцца ўстаноўкамі пажарнай аўтаматыкі ў адпаведнасці з нормамі пажарнай бяспекі 15-2007 “Вобласць прымянення аўтаматычных сістэм пажарнай сігналізацыі і ўстановак пажаратушэння”. Разам з тым, у дадзены час, па словах Сяргея Адамавіча, праводзіцца праца па аптымізацыі патрабаванняў да абсталявання аб’ектаў устаноўкамі пажарнай аўтаматыкі. МНС гатова разгледзець абгрунтаваныя прапановы па ўнясенні змяненняў у нормы ў частцы

абсталявання сельскіх дамоў культуры ўстаноўкамі пажарнай аўтаматыкі.

Праблемы і рашэнні

Сапраўды, сёння ёсць праблемы ў галіне аховы працы і тэхнікі бяспекі ў арганізацыях культуры Беларусі. Адна з іх — кадравая.

— Як вядома, спецыялістамі не нараджаюцца: павінны быць веды, практыка, — кажа Іван Лагаш. — Спецыялісты з вышэйшай адукацыяй на пасадзе інжынера па ахове працы ідуць неахвотна ў сувязі з малым заробкам у сферы культуры.

Па словах галоўнага спецыяліста ўпраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння Міністэрства культуры, гэтая праблема вырашаецца. Працягваецца навучанне кіраўнікоў і спецыялістаў на базе Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, прадугледжаны і ўключаны ў праграмы асноўных дысцыплін не менш за два працэнты вучэбнага часу на вывучэнне пытанняў па ахове працы. Гэта робіцца згодна з рэспубліканскай і галіновай мэтавымі праграмамі па паляпшэнні ўмоў і ахове працы на 2006 — 2010 гады.

У першым паўгоддзі прайшлі навучанне па ахове працы 213 кіраўнікоў і спецыялістаў арганізацыі галіны культуры, на дадзены момант праведзены 3 семінары па пытаннях аховы працы, у якіх прынялі ўдзел звыш ста кіраўнікоў і спецыялістаў арганізацыі галіны. Цяпер на базе Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі работнікаў Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь, за кошт сродкаў фонду папярэджальных (прэвентывных) мерапрыемстваў па абавязковым страхаванні ад няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў, праходзяць навучанне трое спецыялістаў па ахове пра-

Прыміце да ўвагі!

Установам культуры Беларусі, згодна з лістом Міністэрства культуры краіны ад 07.08.2009 г., патрэбна прыняць неабходныя меры па падрыхтоўцы да зімовага ацяпляльнага сезона 2009 — 2010 гг. па забеспячэнні пажарнай бяспекі, а менавіта: правесці рамонтныя і прафілактычныя работы сістэм ацяплення, якія ёсць у наяўнасці; ажыццявіць паўторны супрацьпажарны інструктаж з работнікамі, якія заняты эксплуатацыяй і абслугоўваннем сістэм ацяплення, пры неабходнасці — арганізаваць іх навучанне па электрабяспецы на II групу; зрабіць неабходныя электрафізічныя вымярэнні электраправодкі, электраабсталявання, зямляльнікаў і маланкааховы з запрашэннем спецыялізаванай арганізацыі; выканаць разлік патрэбнасці першасных сродкаў пажаратушэння, набыць недастатковае абсталяванне і ўкамплектаваць службы і вытворчыя памяшканні іх неабходнай колькасцю; правесці ўцяпленне вокнаў і дзвярэй.

цы арганізацыі, падпарадкаваных Міністэрству культуры. Ва ўсіх абласных упраўленнях культуры праводзяцца семінары па ахове працы, пажарнай бяспекі, электрабяспекі, у якіх прымаюць удзел начальнікі аддзелаў культуры, кіраўнікі гаспадарчых груп аддзелаў культуры, кіраўнікі арганізацыі культуры, адказныя асобы за арганізацыю работы па ахове працы.

У арганізацыях культуры Беларусі праводзяцца штогадовыя агляды-конкурсы па ахове працы і прафілактыцы вытворчага траўматызму сярод адпаведных структур. Яны праходзяць у чатырох намінацыях: “Лепшая арганізацыя камунальнай формы ўласнасці”, “Лепшы аддзел культуры раённага (гарадскога) выканаўчага камітэта”, “Лепшае ўпраўленне культуры абласнога (Мінскага гарадскога) выканаўчых камітэтаў”, “Лепшая арганізацыя рэспубліканскай формы ўласнасці”. І калі ў 2006 годзе ў такім Рэспубліканскім аглядзе-конкурсе прынялі ўдзел 312 устаноў культуры камунальнай формы ўласнасці і ўсе падпарадкаваныя Міністэрству культуры арганізацыі, то ў 2007 годзе іх колькасць павялічылася да 5680, а ў 2008 — да 8690.

Яшчэ адна праблема, агучаная Іванам Лагашам у гутарцы з карэспандэнтам “К”, — рост вытворчага траўматызму ў арганізацыях, падпарадкаваных Міністэрству культуры.

— Летась у цэлым па галіне культуры адбылося 23 няшчасныя выпадкі, з якіх 4 — з цяжкімі і 1 — са смертным вынікам. Галоўная прычына няшчасных выпадкаў — неасцярожнасць саміх пацярпелых. Напрыклад, з 8 няшчасных выпадкаў, што мелі месца ў арганізацыях камунальнай формы ўласнасці, 6 зафіксаваны ў Беларускай дзяржаўнай акадэмічным музычным тэатры з той жа прычыны.

Прыкладзём і даныя за гэтыя паўгода: у цэлым па галіне адбылося 9 няшчасных выпадкаў, 5 — з цяжкімі вынікам. На мерапрыемствы па прафілактыцы вытворчага траўматызму і паляпшэнні ўмоў працы за 6 месяцаў бягучага года падпарадкаванымі Міністэрству культуры арганізацыямі асвоена амаль 230 мільёнаў рублёў...

Калі вяртаўся нумар, патэлефанаваў у вёску Морач Клецкага раёна. Дырэктар тамтэйшага Цэнтра культуры Анатоль Крыцкі са скрухай у голасе сказаў мне, што цяпер культработнікі працуюць на папярлішчы, вывозяць смецце.

— Давядзецца пачынаць усё спачатку, бо ўсе нашы вырабы з лазы, саломкі, вышыўкі, керамікі згарэлі, — сказаў Анатоль Міхайлавіч. — А гэтыя экспанаты мы збіралі цягам трох гадоў, з 1999 года, калі распачала працу наша ўстанова культуры. Вельмі шкада, што і шраг старадаўніх матэрыялаў, сабраных для будучага Музея этнаграфіі, таксама не ўдалося выратаваць ад агню...

Па словах дырэктара, месца ў другім будынку Цэнтра рамёстваў хапае для ўсіх работнікаў. Але калі раней тут планавалася размясціць толькі бондарскі і кавальскі цэхі, а таксама пакой для

занятыя лозапляценнем, дык цяпер туды прыедуць усе гурткі Цэнтра рамёстваў.

Добра, што для культработнікаў знайшлося месца, дзе можна працягваць працу. Але, тым не менш, засведчыў яшчэ раз: пра пажарную бяспеку не варта забываць у любую пору года. Агонь не даруе бесклапотнасці.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

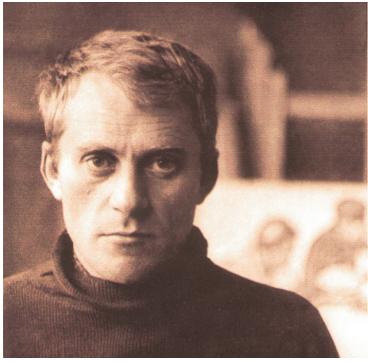

пры-
весці да
яго развіцця,
нанясення большай
матэрыяльнай шкоды,
стварыць пагрозу жыцця і здароўя людзей. Менавіта таму кіраўнікамі арганізацыі павінны прымацца неадкладныя меры па забеспячэнні аб’ектаў першаснымі сродкамі пажаратушэння ў адпаведнасці з вызначанымі нормамі.

Як упэўнены Сяргей Салановіч, неабходнай умовай забеспячэння патрабумага ўзроўню пажарнай бяспекі ўстаноў культуры з’яўляецца вырашэнне арганізацыйна-тэхнічных пытанняў, аптымізацыя выкарыстання выдаткоўваемых фінансавых сродкаў, а таксама рэалізацыя комплексу супрацьпажарных мерапрыемстваў, накіраваных як на прадухіленне ўзнікнення пажару, так і на яго своєчасовую ліквідацыю.

Сігналізацыя — для ўсіх?

Пацікавіўся я і думкай спецыяліста Міністэрства культуры наконт той прапановы, якую агучыў у згаданым артыкуле начальнік аддзела культуры Жыт-

Леанід Лапчынскі.

Пачынаючы з 1995 года, арганізавана некалькі персанальных выставак Леаніда Лапчынскага, у тым ліку ў мінскім Палацы мастацтва і Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, выдадзены манаграфічны ілюстраваны альбом, сродкі масавай інфармацыі таксама не пакідалі па-за ўвагай жыццё і спадчыну творцы.

Апошняя работа Леаніда Васільевіча — “Прывакзальная плошча” — створана незадоўга да ско-

туль, з плошчы, да яго апошняй кватэры на Партызанскім праспекце, — усяго тры тралейбусныя прыпынкі; і адсюль жа, з плошчы, ён дабіраўся да мастацкага вучылішча, дзе пасляхова выкладаў шмат гадоў. Такім чынам, Прывакзальная плошча са знакамітымі вежамі — уваход у беларускую сталіцу — як “вобраз” апошняй карціны стала своеасаблівым “уваходам” самога мастака ў іншы, вечны свет...

Чатыры грані адной “Прадмовы”

Прыемны летні падарунак падрыхтавалі барысаўчанам навучэнцы 2 курса Гімназіі-каледжа мастацтваў імя І.В. Ахрэмчыка: з канца чэрвеня ў Барысаўскай раённай цэнтральнай бібліятэцы імя І.Х. Каладзева працуе выстаўка жывапісу, графікі і скульптуры “Прадмова”. Адразу заўважу: выстаўка — платная, але, як сведчыць кніга водгукаў, наведвальнікаў гэта не спыняе.

Стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі Лізавета Гапоненка з Барысава і Яўген Чысты зпад Мінска мараць стаць мастакамі-манументалістамі. Мілана Собаль, першая персанальная выстаўка якой у Баранавічах адбылася, калі ёй было ўсяго дзевяць гадоў, — будучы жывапісец. Эрнэст Дар’ін, што прыехаў вучыцца ў Гімназію-каледж з Пінска, — скульптар. Ім усім каля васемнаццаці.

Калісьці на Рэспубліканскім мастацкім кон-

лёгкіх і лаканічных у сваёй шматзначнасці птушыных пёрках. Дзякуючы таму, што пераможцы міжнародных і рэспубліканскіх мастацкіх конкурсаў могуць быць прыняты ў Беларускае дзяржаўнае акадэмію мастацтваў без экза-

Э.Дар’ін. “Размова”.

менаў, Яўген Чысты — студэнт першага курса кафедры манументальна-дэкаратыўнага жывапісу. А ўсіх, хто цікавіцца сучасным мастацтвам, запрашаю паглядзець ягоную дыпломную работу, выкананую ў тэхніцы зграфіта, што надта далікатна, густоўна аздабляе сцяну фае Гімназіі-каледжа імя І.В. Ахрэмчыка. “Свет кіно” Яўген Чысты ўбачыў праз кадры кінастужкі, рэйкі цягніка (першы кінафільм братаў Люм’ераў), у якія ператварыў... звычайную жалезную лесвіцу на паддашша, што ёсць у кожнай школе. На выстаўцы можна ўбачыць ягонія ляўкасы (“Паўліны”), жывапісныя кампазіцыі. Для мяне ж ён раскрыўся як філосаф (“Вера і рэлігія”, “Космас”, “Астраномія”).

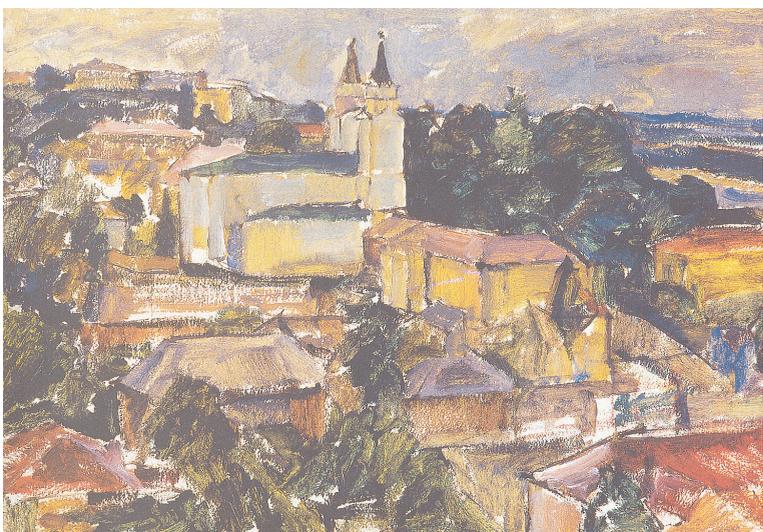
Вера Мухіна калісьці надта трапна заўважыла, што “скульптура вучыць думаць у глыбіню”. Эрнэст Дар’ін, сме-ла супастаўляючы розныя матэрыялы, сапраўды вымушае нас спыніцца і задумацца. Пра што могуць размаўляць метал і камень (“Размова”)? Як утаймаваць неўтаймоўнае (“Думкі”)? А можа, “Адзінота” і “Самота” не такія ўжо страшныя? Магчыма, менавіта ў іх — шлях да спазнання часосці вельмі важнага для кожнага, хто прыходзіць на гэтую зямлю.

Барысаўская выстаўка — свята не толькі для жыхароў горада і юных мастакоў, але і для іхніх настаўнікаў — маладых, дзёрзкіх і ўжо добра вядомых на Беларусі і за яе межамі: манументаліста Дзяніса Чубукова, жывапісца Уладзіміра Клімушкі і скульптара Паўла Ляонава.

У планах маладых мастакоў — паказаць сваю “Прадмову” ў Мінску.

Галіна БАГДАНОВА

З племені пасіянарнага

Л.Лапчынскі. “Мазырскі краявід з Кафедральным саборам”.

У сваім артыкуле-эпілогу да альбома “Леанід Лапчынскі. Жывапіс” (Мінск, 2003 г.) Лідзія Лапчынская, удава мастака, піша: “Каб выжыць і развівацца жывапісу — трэба даць магчымае тварыць тым пасіянарнаму мастакам-жывапісцам, якія яшчэ працуюць. І не забываць тых, каму час і лёс не далі ні дажыць, ні дапрацаваць”.

І гэта так. Кажуць, пасмяротны лёс мастака, у адрозненне ад лёсу звычайнага чалавека, простага смяротнага, вылучаецца тым, што, акрамя жывой памяці блізкіх і сяброў, ён яшчэ мае працяг у “вобразах” твораў, якія застануцца нашчадкам.

Але, на жаль, бывае, што і пакінуўшых нас мастакоў забываюць: іх творы не выстаўляюцца, пыляцца недзе ў музейных сховішчах, пра іх не пішуць мастацтвазнаўцы, — такія творцы аказваюцца, лічы, у нябыце.

Такі лёс мог бы напаткаць і цудоўнага жывапісца і педагога 1960-х — пачатку 1990-х гадоў Леаніда Васільевіча Лапчынскага, якога вось ужо 15 гадоў няма з намі. Але ў яго была мэта — жонка Лідзія Вітальеўна, былі сябры і аднадумцы, калегі па вучобе, якія зрабілі для “пасмяротнага жыцця” Л.Лапчынскага вельмі шмат, таксама як і для гледачоў, што адкрылі для сябе бліскучага, не падобнага ні на кога мастака са своеасаблівым поглядам на свет — цудоўны і супярэчлівы, бязлітасны і добры, прывабны і перыемны.

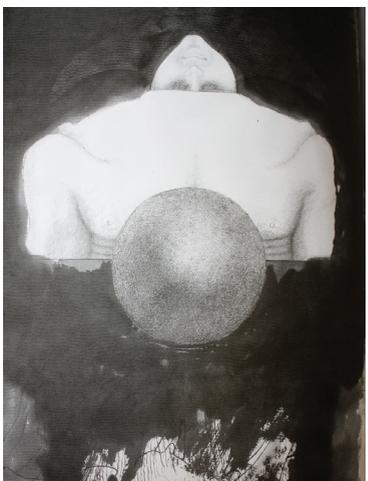
Л.Лапчынскі. “Квітнечы сад”.

ну жывапісца, у 1994 годзе. І гэтае невялікае палатно — трохкі больш за метр па вялікім боку — стала своеасаблівым сімвалам ягонага жыцця. Тут, за вакзалам, у Вішнёвым завулку, 4, быў прыватны дом мастака, з майстэрняй-прыбудовай, садамі і кветкамі; ад-

легам і дараваў усім, хто яго крыўдзіў. Ну, а калі з’яўляўся боль — то насіў яго ў сабе.

Час расставіў усё па сваіх месцах. Леанід Лапчынскі як чалавек і мастак высокай выхаванасці, унутранай культуры і моцнага духу — сёння з намі...
Б.К.

Час, калі вяртаецца страла

А.Струмiла. З серыі “Торс”.

У дзяцінстве аўтар гэтай выстаўкі ўяўляў сабе, што “высока над намі знаходзіцца небарай, поўнае каляровых птушак, і што страла, высокая пушчаная з добрага лука, вярнуўшыся, прынясе нам цуд-птушку”. А цяпер “можа, ужо надшоў той час, і страла вяртаецца?”

Для наведвальнікаў Гродзенскай гарадской выставачнай залы такім цудам-падарункам стала экспазіцыя “Зямля майго бацькі” з 80 графічных твораў польскага мастака Анджея Струмiлы.

Грамадзянін Польшчы, які нарадзіўся ў 1928 годзе ў Вільні, памятае, што па бацькоўскай лініі ягоны род цесна звязаны з

Мінскам. Адсюль — і назва выстаўкі-прысвячэння. Пан Анджеі за сваё доўгае, насычанае падзеямі жыццё павандраваў па свеце. Ён падарожны вопыт — асэнсаванае культурнае спадчыны — ілюстраваны ў нізцы гравюр “Кніга”. Праз сціплыя і вобразныя выявы складаецца своеасаблівая анталогія сусветнай літаратуры.

Дарэчы, аўтар працяглы час працуе ў галіне плаката, кніжнага дызайну і ілюстрацыі. Нездарма ён на працягу двух гадоў быў кіраўніком графічнай праграмы публікацый Генеральнага сакратарыята ААН у Нью-Йорку. З 1977 года мастак з’яўляўся камісарам сустрэч “Мастацтва і асяроддзе ў Віграх”. У 1997 — 2001 — курыраваў міжнародныя пленэры “Integrat”.

Зараз А.Струмiла з’яўляецца сябрам Праўлення Фонду польскай культуры, сябрам Ваяводскай Камісіі аховы прыроды ў Сувалках. Працуе ў шматлікіх накірунках: жывапіс, графіка, малюнак, фатаграфія, ілюстрацыя, выставачная дзейнасць, сцэнаграфія. Пабачылі свет два тамы яго паэзіі “Маё” і “Як”, а таксама шматлікія кнігі аб прыродзе і культуры. Нястомны падарожнік сабраў калекцыі мастацтва і рэчаў матэрыяльнай культуры Далёкага і Цэнтральнага Усходу для Этнаграфічнага музея ў Кракаве і Музея Азіі і Ціхага акіяна ў Варшаве.

Трэба адзначыць, што экспазіцыя, прадстаўленая беларускаму гледачу, акрамя 30 кніжных ілюстрацый, змяшчае таксама 30 графічных лістоў нізка “Метафара” і 20 работ серыі “Торс”.

Аляксандра ДУБРАВІНА
Гродна

А.Струмiла. “Грузінская паэзія”.

Паміж традыцыяй і "новым гатункам"

Спецыфічныя задачы ў інтэграцыі намаганняў

"Ветрагоны" Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа.

Вынікі тэатральнага сезона 2008 — 2009

Традыцыйна ў самы зацішны для тэатраў летні перыяд мы на старонках "К" падводзім вынікі мінулага тэатральнага сезона, аналізуем той шлях, які прайшлі за гэты час айчынных драматычных сцэны, і яшчэ раз узгадваем моманты, што ўжо паспелі стаць найноўшай гісторыяй беларускага тэатра.

Аптымізацыя фестывалізацыі

Нягледзячы на тое, што беларуская тэатральная супольнасць прызывалася да сціплага календарна-фестывальнага цыкла, у якім буйнымі вызначальнымі вехамі з'яўляюцца восенская "Белая вежа" ў Брэсце і веснавы "М.@rt.кантакт" у Магілёве, мінулы сезон аздобіў шэраг фестываляў. Большасць з іх па самых розных прычынах з'яўляюцца на айчынным небасхіле не заўсёды перыядычна, напрыклад, Міжнародны фестываль тэатраў лялек і Міжнародны фестываль нацыянальнай драматургіі імя В.Дуніна-Марцінкевіча. Апошні адбыўся дзякуючы

свайму "ахоўніку", чыё 200-годдзе адзначалася летась.

Пад час спектакляў замежных удзельнікаў Міжнароднага фестывалю тэатраў лялек неаднойчы даводзілася чуць то здзіўленае, а то і абуранае: "А дзе ж тут лялькі?" І спраўды, цэлы шэраг пастановак, прадэманстраваных мінскаму гледачу, былі зусім не падобны на "жывых лялек", бо выкарыстоўвалі ў сваёй творчасці найперш мультымедыяныя тэхналогіі, матэрыялы, прадметы, тэксты, зрэшты, само чалавечае цела як аб'ект анімацыі. Беларускія тэатры лялек на фоне такіх эксперыментаў у большасці сваёй выглядалі безнадзейна старамодна і нават архаічна. Зрэшты, арганізатары фестывалю зусім не ставілі перад сабой задачы правесці нейкі "водападзел" і развесці ўдзельнікаў па розных баках, а наадварот: паспрабавалі ўраўнаважыць "наш" традыцыйны тэатр лялек і тыя накірункі, якімі жыве сёння гэты жанр у Еўропе. І, варты сказаць, у іх гэта атрымалася: свайго гледача меў практычна кожны са спектакляў-удзельнікаў. Аднак на пытанне адносна таго, ці не варты і нам больш актыўна выкарыстоўваць у тэатры лялек найноўшыя тэхналогіі і іншыя,

адрозныя ад традыцыйных, формы сцэнічнага дзеяння, Аляксей Ляляўскі, мастацкі кіраўнік Дзяржаўнага тэатра лялек Беларусі, адказаў, што радыкальныя змены наўрад ці здольныя прынесці станоўчы плён. Любы эксперымент, на яго думку, акрамя таго, што ён павінен быць падрыхтаваным, мусіць мець і кола сваіх патэнцыйных спажыўцоў. У нашай краіне пакуль дамінаюць традыцыйныя формы тэатра. І змяніць гэты запыт цягам аднаго-двух сезонаў проста немагчыма: для гэтага мусіць быць грунтоўна апрацаваная глядацкая "глеба".

А вось Міжнародны фестываль нацыянальнай драматургіі паставіў рубам іншыя пытанні: ці зацікаўлены мы ў распаўсюджванні беларускіх п'ес не толькі за межамі краіны, але і ў сябе дома? І што з беларускіх тэкстаў для тэатра, напісаных за апошнія гады, стварае іміджавае поле нашага мастацтва ў міжнароднай прасторы? На жаль, аказалася, сучасная драматургія, якая прысутнічае ў інтэрнет-прасторы і пазіцыянуецца як беларуская, за малым выключэннем, невядомая тут. Некаторыя прозвішчы "драматургаў" і ўвогуле на айчынным сцэне не гучалі ні разу. З іншага боку, часцяком нашы п'есы-лідэры аказваюцца ўсяго толькі "хатнімі радасцямі", не выклікаючы вялікага інтарэсу на шырокай тэатральнай прасторы.

Але ж даводзіцца канстатаваць і той факт, што сёння практычна нічога не робіцца для сістэматычнага прасоўвання беларускага драматургічнага прадукту на іншыя тэатральныя рынкі. Зразумела, у адказ можна пачуць, што напачатку варты было б насыціць якаснымі п'есамі айчыныны попыт, а той, каму вельмі карціць ставіцца за мяжой, і так праводзіць гэтую працу самастойна. Ды справа не ў тым, каб аддаць перавагу нейкаму віду папулярызацыі, а каб, з аднаго боку, мець магчымасць паглядзець на сябе саміх вачыма іншых тэатраў і, у той самы час, паказаць ім, як жа мы бачым сябе ў сусветнай прасторы, над якімі пытаннямі задумваемся.

Пад час аднаго з фестывальных абмеркаванняў прагучала прапанова аб тым, што працу над фестывальнай праграмай рацыянальна распачынаць загадзя: са знаёмства шырокага кола замежных тэатраў з навінкамі беларускай драматургіі і запрашэння спецыяльна тых труп, якія ажыццяўляюць на сваіх сцэнах пастаноўкі твораў айчынных аўтараў. Адзначу, прапанову агучыла прадстаўніца Украіны...

Чытайце беларускае!

У кантэксце згаданай вышэй увагі да беларускай драматургіі хочацца вылучыць адну тэндэнцыю, якая ярка і цікава выявілася менавіта ў мінулым сезоне: нефармальны і небанальны зварот рэжысёраў да нацыянальнай класікі. Не сакрэт, што доволі істотны працэнт знакамітых твораў айчынных драматургіі мае вельмі сціплы спіс сваіх сцэнічных ува-

абленняў, сярод якіх удалых пастановак — адзінкі. Прычым часцяком яны адбыліся пры жыцці аўтара.

На фоне гэтага два спектаклі — "Ветрагоны" Уладзіслава Галубка ў рэжысуры Уладзіміра Савіцкага на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа і "Хам" Элізы Ажэшка ў пастаноўцы Аляксандра Гарцуева ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы — сталіся другім, сцэнічным, нараджэннем гэтых аўтараў. А можна нават сказаць — іх перараджэннем. Стала відавочнай старая ісціна адносна таго, што прафесія рэжысёра пачынаецца... з уважлівага і ўдумлівага прачытання твора, пошуку кропак судатыкнення, якія робяць яго актуальным для нашага часу.

Даволі прымітыўна па сваёй канструкцыі камедыя Уладзіслава Галубка ўскрыла, дзякуючы ўвасабленню на Коласаўскай сцэне, актуальныя і для нашага часу "схемы" пошукаў перспектываў мужа, а разам з імі — і адказу на праславае пытанне аб сэнсе жыцця. У тым ліку — і за кошт фармальна-візуальнага "пасялення" герояў спектакля ў атмасферу Віцебска пачатку XX стагоддзя з яго ратушай, трамвайчыкамі і... паўсюднай гонкай у жаданні схіпіць за хвост птушку шчасця. Але калі

неадназначныя, часам нават дыяметральна супрацьлеглыя, ацэнкі і справакавалі тэатральную грамадскасць да пэўных прафесійных дыскусій.

На сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра рэжысёр Сяргей Кавальчык паставіў "Бег" — знакаміты, калі не сказаць "культавы", твор Міхаіла Булгакава, пра які, без перабольшвання, кожны другі тэатрал можа сказаць, "як трэба і як не трэба" яго ўвасабляць. У Новым драматычным тэатры, чые ўмовы працы на працягу чатырох гадоў нагадвалі самыя першыя, вандроўныя часы яго існавання, галоўны рэжысёр Дзяніс Нупрэйчык, які яшчэ не заявіў пра сябе якой-кольвек гучнай творчай праграмай, звярнуўся да "Каралевы прыгажосці" ірландскага драматурга Марціна МакДонаха. І тым самым паспрабаваў асвоіць і "прывіць" на айчынным сцэне папулярную заходнюю драматургію "новага гатунку", радыкальна адрозную ад нашага сённяшняга беларускага драмапісання. У абодвух гэтых рэжысёраў з'явіліся як свае прыхільнікі, так і заўзятая апалагеты, што прапанавалі найперш "дарасці" да абранага матэрыялу. Аднак падобная дыскусія, паўтаруся, мае галоўную сваю прыцягальнасць — у

Спектакль "Што Курт Кабэйн узяў з сабой" Тумбаранчо тэатро (Венесуэла) на "Белай вежы".

актывізацыі грамадскай думкі, што ў выніку вядзе да актывізацыі ўвагі да самага працэсу ў галіне з боку звычайных гледачоў, прызірлівых тэатралаў, прафесіяналаў, дзяржаўных структур...

Асобна некалькі слоў варты сказаць пра Цэнтр беларускай драматургіі і рэжысуры, які, урэшце, пачаў сваё матэрыялізавае існаванне ў сценах Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі. Праўда, пакуль што ён у многіх сваіх праявах нагадвае не тэатральную лабараторыю, а гурток па інтарэсах. Большасць работ так і застаецца на ўзроўні адзінкавых паказаў, дзе гледачамі з'яўляюцца не тэатральныя практыкі, для якіх гэта магло б быць своеасаблівай "біржай маладых", а сябры і родныя выступоўцаў. Хаця, здараецца, некаторыя з работ і завяршаюцца выхадам у сцэнічнае жыццё, як, у прыватнасці, "Спяная зорка" Мікалая Рудкоўскага, што нават займела сваю адмысловую аўдыторыю. Што ж, для спектакляў, атрыманых не дзякуючы зладжанай рабоце ўсіх тэатральных структур і службаў, падобны працэнт выхаду — вельмі нават нядрэнны.

Спектаклі і праекты

Прыемна адзначаць, што мінулы сезон падарыў прыхільнікам тэатральнага мастацтва шэраг цікавых момантаў, якія выклікалі

адным для гэтага дастаткова простых і шчырых пачуццяў, занятку любімай справай і ціхага хатняга дабрабыту, для другіх жа яно без заграмаці і "спружыновых коней" аніяк не магчымае.

Пра шчасце ж, якое для героя Ігара Дзянісава атаясамліваецца не з сацыяльным палажэннем, а з моцай духоўнага свету і яго глыбіннай, біблейскай, чалавечнасцю, атрымаўся і спектакль "Хам" на сцэне Купалаўскага тэатра ў пастаноўцы Аляксандра Гарцуева. Рэжысёр цалкам вытручвае з твора "сацыяльнае" пытанне і пераводзіць яго ў сферу маралі: наколькі і як доўга чалавек можа быць шчырым і велікадушным у сваёй усёдавальнасці і веры ў светлую прыроду людзей? І як каханне, народжанае, магчыма, усяго толькі мужчынскай пажадлівасцю і жаданнем валодаць "прыгожай і незвычайнай штучкай", можа адарвацца ад гэтай прыземленасці і ўзняцца да ўзроўню ўсеабдымнай і безумоўнай любові да самой чалавечай прыроды ў асобе адной, няхай нават такой распуснай, жанчыны?..

Але, бадай, самым яркім праектам мінулага сезона стала расійска-беларуская пастаноўка "Вяселля" Антона Чэхава на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Тут гледачам прапанаваны сімбіёз: вядучыя беларус-

"Хам" Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

"Памінальная малітва" Гомельскага дзяржаўнага тэатра лялек.

кія акцёры паспрабавалі сябе ў саунддраме — навамодным маскоўскім “вынаходніцтва”, задэклараваным рэжысёрам Уладзімірам Панковым. Для таго, каб увяць увесь напал “супрацьстаяння” вакол канчатковага прадукту — спектакля, варта увяць сабе, што пад радыкальны эксперымент і “саундизацыю” трапіла не толькі звыклая манера акцёрскай ігры паводле школы перажывання, але і сам аўтарскі тэкст Чэхава, ператвораны ў адвольна скампанаваную лапікавую коўдру. З яе людзі дасведчаныя змогуць “вылоўліваць” тая ці іншыя аўтарскія акцэнтны. І хаця сярод беларускіх рэжысёраў у свой час былі такія сме-

на быць цікавая, актуальная, а самае галоўнае — высакаякаясная драматургія, незалежна ад яе “нацыянальнай прыналежнасці”. Балазе яркія і таленавітыя акцёры ў тэатры для гэтага ёсць, і яны ні ў чым не саступаюць піцёрскім, дзе ў БДТ імя Таўстаногава працаваў рэжысёр.

Як і Мікалай Пінігін у свой час, Рыд Таліпаў, што “атрымаў” Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа літаральна напрыканцы сезона, таксама цягам многіх гадоў марыў мець “свой” калектыў. Але, у адрозненне ад мастацкага кіраўніка Купалаўскага, увесь час працаваў як “вольны стралок”. Вось і з віцебскай трупай ён пазнаёміўся раней: пад час працы над пастаноўкамі “Кацярына Іванаўна” і “Васа Жалязнова” са Святланай Акружнай у галоўных ролях. Зрэшты, нечаканасць з’яўлення яго кандыдатуры ў якасці новага флагамана Коласаўскага тэатра мае як свае плюсы, так і пэўныя “падводныя камяні”. З аднаго боку, прыход у калектыў “старонняга” чалавека можа, пры разумным падыходзе, ажывіць унутрытэатральнае творчае жыццё і даць магчымасць пашыраць індывідуальнасцю акцёраў. Але, з іншага, любая агульная праца (і тэатральнае мастацтва — не выключэнне) патрабуе наяўнасці ядра аднадумцаў, якія з гатоўнасцю падставяць плячо ў патрэбны момант.

Цяпер, у бліжэйшыя ж сезоны, перад кожным з новых тэатральных капітанаў пайдуць свае спецыфічныя задачы: перад Мікалаем Пінігіным — прыстасаванне да работы ва ўмовах рэканструкцыі “з поўным высяленнем”; перад Рыдам Таліпавым — прывучаць да сябе як артыстаў-колесаўцаў, так і віцебскага глядача; перад Сяргеем Кавальчыкам, які ўжо паспеў абзначыцца дэбютнай пастаноўкай на Горкаўскай сцэне, — утрымаць у руках свой “крэдыт даверу” і адшукаць для тэатра праславае “лица необщее выраженье”.

Пра “бедных сваякоў” закінце слоўца...

Няхай не крыўдзяцца на мяне рэгіянальныя тэатры, што працуюць у такіх гарадах, як Мазыр, Слонім, Маладзечна, Пінск, Бабруйск, але сёння яны міжволі апынуліся ў сітуацыі бедных сваякоў: іх наяўнасць нібыта відавочная, але на самой справе ніхто са “старэйшых братоў” не працягвае на іх адрас колькі-небудзь сур’ёзнага, мэтанакіраванага клопату. І пра тое, чым жа жыўць сёння гэтыя калектывы, не даць грунтоўнага адказу ніводны з тэатральных дзеячаў. Яны, гэтыя калектывы, нібы і не шукаюць такой ацэнкі: працуюць паціху, згодна з уласнымі ўяўленнямі пра тое, якім павінен быць тэатр у рэгіёне, суадносяць іх са сваімі сіламі і магчымасцямі. Адны іх спектаклі маюць поспех у мясцовага глядача, другія, нярэдка эксперыментальнага кшталту, атрымліваюць у адказ на сваё з’яўленне глядацкае маўчанне і недаўменне. Але ціхмянасць гэтая прадыхавана зусім не сціпласцю, а, на жаль, — нашай нецікаўнасцю да іх.

Штогод у гэтыя калектывы прыязджаюць па размеркаванні маладыя акцёры. Так, рэгіёны, у адрозненне ад сталічных тэатраў, даюць больш шырокай магчымасці для прафесійнай самарэалізацыі. Там адразу будуць ролі. Але наверху аказваецца, што тое — адзін бок медалю. Іншы ж — амаль поўнае забыццё. А ўзамен з’яўляецца ўпэўненасць: маўляў, тэатр — справа няўдзячная, і патрэбны ён хіба самім акцёрам.

Зрэшты, не ўсё так песімістычна, як гэта можа падацца: жыццё гэтых калектываў усё роўна ідзе сваім парадкам. Часам ім удаецца выехаць на які-небудзь міжнародны фестываль і паглядзець, чым жа жыве-дыхае тэатральнае мастацтва сёння, раз-пораз да каго-небудзь завітаюць сталічныя рэжысёры і з педагогічнай скрупулёзнасцю працуюць з маладымі акцёрамі, адкрываючы наоў тэатры, якія сталічная сцэна для сябе альбо “закрывае”, альбо палічыла неактуальнымі і не вартымі “вялікай” увагі.

Магчыма, вымалёўваючы такую бязрадасную карціну існавання тэатраў у рэгіёнах, я крыху згучаю фарбы, але выключна дзеля таго, каб прыцягнуць увагу да гэтых калектываў, якія складаюць чвэрць (!) усіх драматычных тэатраў нашай краіны. Мне надзвычай цікава даведацца, наколькі яны самі адчуваюць сябе часткай тэатральнага працэсу Беларусі? Думаю, адказ на гэтае пытанне я ведаю, бо практычна ні на адным з айчынных тэатральных фестываляў я не бачыла ў шэрагах удзельнікаў тэатраў з гэтых маленькіх гарадоў, за выключэннем хіба што “Славянскіх тэатральных сустрэч” у Гомелі, дзе Беларускі драматычны тэатр імя І.Мележа з Мазыра — пастаянны госць.

Думаецца, варта, нарэшце, удзельнічаць гэтым калектывам большую ўвагу, стварыўшы для іх сітуацыю своеасаблівых справаздачных гастрольей, пад час якіх яны акаунца ў новую атмасферу і “скурай” адчуваюць іншага глядача. Аналітыкі ж змогуць убачыць карціну іх развіцця, адзначыць тая поспехі і станоўчыя бакі, якія варта культываваць і надалей, а таксама — адсачыць праблемныя моманты, што, магчыма, замянаюць гэтым тэатрам выйсці на іншы, якасна новы ўзровень. Ды і, у рэшце рэшт, падобная тэатральная інтэграцыя намаганняў толькі яшчэ больш актывізуе “ўнутрыцяхавыя” стасункі, без якіх ніводны, нават самы прагрэсіўны, дзеяч, не кажучы ўжо пра цэлы калектыў, не здольны будзе падтрымліваць у сваёй душы творчы агеньчык.

* * *

Не хацелася б завяршаць гэты агляд на песімістычнай ноте, бо мінулы сезон са сваімі будзённасцямі і адкрыццямі яшчэ раз пераканаў у жаданні сучаснага беларускага тэатра не “прозябаць у безвестнасці”, а вышукваць новыя гарызонты для ўласнага развіцця і творчай самарэалізацыі. Вось толькі для адных гэта пашырэнне — як “Чайка” ў пастаноўцы дырэктара — мастацкага кіраўніка Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі Валерыя Анісенкі, якую ён у якасці “падарунку да ўласнага дня нараджэння” ажыццявіў на сваім лепшым пад Мінскам. Для іншых жа, рэгіянальных, тэатраў — магчымасць выехаць за межы свайго “арэала” і паспрабаваць акаунца ў іншы, такі блізкі, але адначасова і такі далёкі для іх, тэатральны свет свайёй жа краіны.

Таццяна КОМАНОВА

“Вася” Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага.

Чаму не ўмеецца любіць?

У мінулым тэатральным сезоне ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Якуба Коласа з’явіўся новы мастацкі кіраўнік. На змену Віталю Баркоўскаму, які цягам 12 гадоў узначальваў гэты творчы калектыў, прыйшоў не менш вопытны і цікавы рэжысёр — Рыд Таліпаў. У хуткім часе ён выступіў перад коласаўцамі са сваёй мастацкай праграмай, у якой — “Сымон-музыка” ўядле Якуба Коласа, “На ўсякага мудраца даволі прастаты” М.Астроўскага, “Браты Карамазавы” Ф.Дастаеўскага, “Квартэт” Р.Харвуда, “Каломба” Ж.Ануя, “Візіт пажылой дамы” Ф.Джэрэнмата.

Куды скіруе карабель новы капітан, мы ў хуткім часе даведаемся. Пакуль жа заўважым, што творчы почырк Рыда Таліпава адрозніваецца пільнай увагай да светапогляду, светаадчування мастацкай манеры драматурга. Ён прыныцава не ідзе шляхам “пераварочвання” аўтара і яго герояў, як кажуць, з ног на галаву. Пры ўсім тым, яго пастаноўкі адрозніваюцца свежасцю, нешараговым рэжысёрскага мыслення, глыбінёй псіхалагічнага аналізу вобразаў-характараў, стыльвай адметнасцю, эстэтычнай вытанчанасцю сцэнаграфіі і касцюмаў, музычнага афармлення, аўтарам якіх ён, часцей за ўсё, з’яўляецца сам.

Спектакль “Васа” паводле класічнай п’есы Максіма Горкага ў пастаноўцы Рыда Таліпава вось ужо два сезоны запар з поспехам ідзе на Коласаўскай сцэне. Яшчэ цягам рэпетыцыйнага перыяду Таліпаў адзначаў, што сапраўднага Горкага глядач яшчэ не бачыў, бо за савецкім часам асобныя спектаклі па яго творах забаранялі, а рэжысёры наўмысна змякчалі даволі рэзкія акцэнтны ў п’есах.

У чым жа правілася прыныцавае наватарства Рыда Таліпава гэтым разам? Найперш, яго зацікавіла не класавае супрацьстаянне “ворогаў”, прадстаўленых у спектаклі Васай Жалязновай (Святлана Акружная) і Рашэлю (Алена Сладкевіч), хоць і іх парныя сцэны распрацаваны псіхалагічна дакладна і скрупулёзна. Галоўным у спектаклі стаў душэўны, чалавечы змест характараў і ўчынкаў. Нездарма ж адной з метафар, асацыятыўных вобразаў спектакля стала печка, да якой прыхінаюцца ўсе героі.

Прасторы сцэны — напалову аголены павільён, які стварае адчуванне халоднай, прадзьмутай пустэчы. Гэта вынік паступовага разбурэння дома Жалязновых. І яшчэ адна метафара, сэнсава звязаная з нашчадкамі Васы, — дзіцячы драўляны конь, наўмысна вынесены на авансцэну. Ён нібы выяўляе чалавечую сутнасць усіх персанажаў, так ці інакш спрычыненых да галоўнага канфлікту спектакля: духоўную пустэчу і цыннізм абаяльнага марнатраўцы Прохара (Валянцін Салаўёў), разгубленасць і страх перад дарослым жыццём інфантальнай Людмілы (Таццяна Краснабаева) і максімізм Наталлі (Наталля Саламаха), ідэйны фанатызм Рашэлі, прыныцавую жорсткасць і вялікі душэўны боль галоўнай гераніні.

На мой погляд, у рэжысёрскай трактоўцы п’есы Рыда Таліпава ўдалося зблізіць Максіма Горкага з яго ідэйным антаганістам Фёдарам Дастаеўскім, у выніку чаго рэжысёр і выканаўца галоўнай ролі не выкрываюць, а ў нечым апраўдваюць гераніно, пачалавечы разумеюць яе. Так, яна робіць чорны ўчынак, але робіць гэта, ахвяруючы сваім сумленнем, дзеля

дачок, унука. І памірае Вася не з-за хворага сэрца, а таму, што здзяйсняе забойства і гэтым самым забівае ў сабе чалавека і жанчыну. Таліпаў узмацняе на працягу спектакля ўнутраны канфлікт гераніні. Яна — Маці з вялікай літары. І, да таго ж, — здольная кахаць жанчына. Магчыма, тая даўняя жарсць і знікла, але памяць пра былое пачуццё не знішчана да канца. Таму найвышэйшай эмацыянальнай кропкай спектакля становіцца сцэна з апошняй цыгарэтай, якую дзеліць Вася з мужам (Вячаслаў Грушоў), адпраўляючы яго на смерць. Увогуле, гэты эпізод, даволі сціплы па часе, вельмі ёмісты па сваім сэнсе. Па форме ён нагадвае паядынак паляўнічага з драпежным зверам. Нібы паранены леў, кідаецца Сяргей з аднаго кута ў другі, не знаходзячы для сябе паратунку.

У спектаклі задзейнічаны выдатны акцёрскі ансамбль. Найперш — гэта Вася Святланы Акружнай. Псіхалагічна дакладна вядзе яна і першую дзею (да апошняй хвіліны трымае сябе ў руках, і толькі ў самым фінале непрытомна падае на рукі свайго брата Прохара), але ў другой узнікаецца да сапраўднай трагічнай вышыні, амаль фізічна адчувае боль гераніні, цяжар яе маральных пакут і перажыванняў. Прохар Храпаў паказаны Валянцінам Салаўёвым няспраўджаным акцёрам, гулякам-марнатраўцам. Гуляня — і спосаб яго існавання, і абарона ад канчатковага маральнага падзення, магчымасць захаваць сваю чалавечую сутнасць. Гібель пакаёўкі Лізы (Юлія Крашэўская) у чымсьці збліжае яго з Васай: яны аб’яднаны злачынствам. Ды ў фінале спектакля гэта ўжо не гулец, а — гаспадар, магчыма, яшчэ больш жорсткі, чым Вася.

Псіхалагічна дакладны вобраз Ганны — сакратаркі і памагатай Васы — стварыла Святлана Жукоўская. За яе маўклівым блуканнем па сцэне, нягнуткай, роўнай постацю, нейкім парадаксальным спалучэннем гонару і прыніжальнай лісліваці чытаецца біяграфія гераніні, яе няпростыя жаночы лёс.

І ўсё ж найбольш істотная для рэжысёра — складаная гісторыя ўзаемаадносін Васы з дочкамі. Гэта тая любоў, ад якой часам робіцца жудасна, бо яна ў любы момант можа перайсці ў абьякавасць, адчужэнне, нават нянавісць. Любоў, без якой проста не здолее выжыць Людміла, сэнс якой занадта позна зразумее Наталля. Быццам звяртаючыся да глядача, разбураючы “чацвёртую сцяну”, рэжысёр задае пытанне: а чаму блізкія, родныя людзі не ўмеюць любіць і гэтым самым забіваюць адно аднаго?..

Юрась ІВАНОЎСкі
Віцебск
На здымку:
Святлана Акружная ў ролі Васы.

Тэатр “Новага драматычнага тэатра (Рашэлі) на “М.Г.Кантакце”.

льчакі, якія спрабавалі рухацца ў сваіх эксперыментах гэтак жа шляхам, падобны розгаласі ім і не сніўся.

Новыя флагамены

І ўсё ж застанецца ў найноўшай гісторыі беларускага тэатра мінулы сезон найперш тым, што цягам яго была завершана змена мастацкага кіраўніцтва трох нацыянальных драматычных тэатраў. Усе важкія аргументы аб тым, што тэатр мусіць развівацца, рэканастаіць сваю прапанову глядачам і, нарэшце, прызнаць, што на двары даўно ўжо XXI стагоддзе, якое настойліва вымагае “новых форм”, раней сутыкаліся з іншымі контраргументамі: усё ніяк не ўзнікала на гарызонце хаця б прыблізна роўнавялікіх папярэднікам фігур.

“Бліндаж” Рэспубліканскага тэатра юнага глядача.

Але з часам праблема гэтая не “расмоктвалася”, і, урэшце, першая лаптаўка і своеасаблівы “эксперымент” — прызначэнне на пачатку мінулага года на пасаду галоўнага рэжысёра Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага Сяргея Кавальчыка — далі падставы гаварыць пра тое, што сам па сабе факт змены мэтраў на пасадах мастацкіх кіраўнікоў тэатраў на больш маладых і энергічных рэжысёраў, у прынцыпе, магчымы, і, больш за тое, праходзіць ён можа абсалютна “бяскроўна”, без пафасных скідванняў папярэднікаў (той жа Барыс Луцэнка і па сённяшні дзень працягвае працаваць у Рускім тэатры ў якасці штатнага рэжысёра) і дэкларацый аб пачатку “новага лепшага жыцця”.

Нацыянальны ж акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы атрымаў у якасці новага мастацкага кіраўніка Мікалая Пінігіна. Факт гэты ўсцешыў літаральна ўсіх: ад самой трупы тэатра, што не проста ведае гэтага рэжысёра ў рабоце, але і шчыра падтрымлівае тая мастацкі арыенціры, якія ён прапанаваў, да глядачоў. Апошнія, затаішы дыханне, чакаюць чарговай яго прэм’еры. Сам Мікалай Пінігін акрэсліў сваю мастацкую пазіцыю наступным чынам: на сцэне Купалаўскага тэатра паві-

Турпраект "К": велатур па Палессі Частка II

(Працяг.
Пачатак у № 32.)

Калі мы пакінулі сцены мотальскага музея, надышла ўжо шарая гадзіна. Адпаведна, самы час вырашаць пытанне з начлегам.

Адна з мэт нашага падарожжа — праверыць турінфраструктуру маршруту, так бы мовіць, "на ўласнай скуры".

Ад пачатку паставілі сабе задачу спыняцца, па магчымасці, не ў гатэлях райцэнтраў, а ў маленькіх вёсках і мястэчках. Менавіта тут болей за ўсё адчуваецца тое, па што мы на Палессе і прыехалі: своеасаблівы і ні з чым не параўнальны дух гэтай зямлі, які, адначасова, з'яўляецца і галоўным яе турыстычным патэнцыялам.

Напружаны "трафік" буслоў

Яшчэ пару гадоў таму значаваць у Моталі не было дзе. Сітуацыя наўрад ці змянілася б і сёння, калі б не Указ Прэзідэнта краіны аб развіцці аграрызму. Дзякуючы гэтай заканадаўчай ініцыятыве, былы начальнік мясцовай гаспадаркі Сяргей Макіч разам з жонкай адкрыў уласную аграсядзібу.

— Рабілі мы ўсё самі, сваімі высілкамі, — не без гонару апавядаюць гаспадары.

Гасцям прапануецца прыгожая асобная хата з шыкоўнай аддзелкай і ўсімі сучаснымі выгодамі, уключна з гарачай вадой і нават пральнай машынай. Раней па-за межамі буйных гарадоў такі папраўдзе еўрапейскі камфорт можна было толькі сніць, начыючы на рыпучых ложках. А тут яшчэ і своеасаблівы "бонусы", якіх у гарадах папросту не бывае: цішыня, бераг Ясельды, буслы... Уранку іх "трафік" панад аграсядзібай асабліва напружаны.

Частуючы нас хатняй вячэрай, гаспадары распавялі тэа акалічнасці месцачкавага жыцця, пра якія, мусіць, нават у музеі не пачуеш. Хаця тых анекдотаў, што здавён ходзяць пра маталіян па ваколцах, ад іх мы так і не дачакаліся. Затое даведаліся, што ў Моталі кожная вуліца мае сваё імя на тутэйшай мове — спрадвекі і па сёння. Афійцыйныя назвы неаднаразова змяняліся разам са зменай улады, але ж "паспалітыя" жыхары на гэта не надта звярталі ўвагу: мясцовыя шылдаў не чытаюць. Пашпартныя прозвішчы таксама не ў пашане, бо ў кожнага — свая мянушка.

— Мая, напрыклад, — Лявонік, — кажа Сяргей Міхайлавіч. — Іначай мяне тут ніхто і не ведае. Я гэтую мянушку і ў назве сядзібы скарыстаў.

Кліентаў у "лявонікаў" сёння замала. Яно і зразумела: ехаць па чыстае паветра за тры сотні кіламетраў для мінчан — далёка, а галоўны адметнасці гэтай зямлі яшчэ не паспелі стаць раскручаным "брэндам".

Гаспадары з настальгіяй узгадва-

юць пра тое, што пад час леташніх "Мотальскіх прысмакаў" ад замежных турыстаў тут не было адбою. І чакаюць такі самы наплыў гасцей і пад час сёлёшняга фесту — гэтага выдатнага ўзору івэнт-турызму.

Перад развітаннем запыталіся ў гаспадароў, колькі мы ім вінныя. Сяргей Міхайлавіч прызадумайся. Сапраўды, дзякуючы створаным дзяржавай умовам, ён сам вызначае, ко-

ная бронзавая постаць Напалеона Орды. Начальнік аддзела культуры Уладзімір Шэляговіч распавёў нам, што менавіта з гэтага густоўнага, бадай камернага помніка больш як 15 гадоў таму распачалася шырокамаштабная кампанія ўшанавання мастака і кампазітара на ягонай радзіме. Ініцыятыву аддзела культуры тады падтрымалі рублём мясцовыя прадпрыемствы — на іх грошы помнік і паўстаў. А ўжо ў

каменя на камені не засталася — хіба толькі "рэшткі падмуркаў". Здавалася б, можна толькі пасумаваць аб тым, што ўжо не вернеш...

Пачуўшы ад Уладзіміра Шэляговіча, што ў самым хуткім часе сядзібны комплекс будзе поўнаасцю адроджаны, мы былі літаральна агаломшаны.

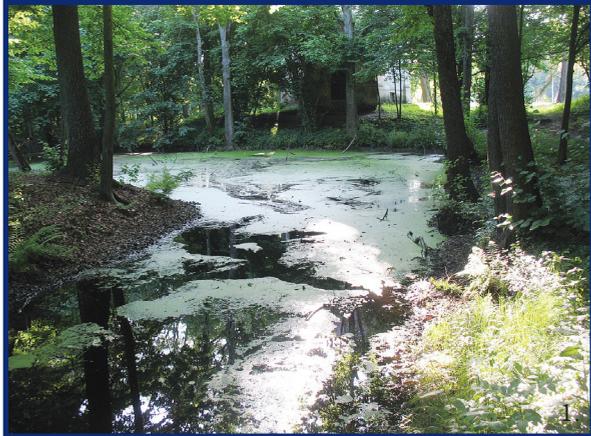
— Мы адбудуем не толькі палац, але і ўсе гаспадарчыя пабудовы, якіх тут было два дзесяткі, — распавёў на-

ную рэканструкцыю маёнтка сапраўднага. Таму пытанне адносна гістарычнай ідэнтычнасці адроджанай сядзібы Ордаў наспела само сабою.

— "Лубок" нам не патрэбны! — адказаў Уладзімір Васільевіч. І запэўніў, што кожная дэталі сядзібнага комплексу будзе максімальна адпавядаць арыгіналу. Балазе пра тое, якім быў гэты маёнтка, сёння вядома не толькі з малюнкаў самага Напалеона Орды: бу-

Пра помнікі, туркомплексы, аграсядзібы і лекавыя травы

Ці прыжывуцца іванаўскія ідэі на пінскай глебе?

л ь к і браць з таго або іншага гасця. Цана для тых, хто прыехаў да яго на веласіпедзе і "Лэнд Роверах", можа прыныцова розніца. Больш за тое: гаспадар у стане прапанаваць гасцям-турыстам столькі паслуг, колькі ён рэальна здольны аказаць, не ўзгадняючы кожную з іх у той або іншай структуры.

Работнікі культуры сёння могуць толькі марыць пра такую свабоду ініцыятывы ў сферы турызму.

"Лубок" нам не патрэбны!"

Па дарозе з Моталі да Іванава можна паглядзець адзін з пунктаў Дугі Струве — іх, дарэчы, у раёне два. Абмінуць гэты бадай эфемерны аб'ект, які, да ўсяго, знаходзіцца за некалькі сотняў метраў ад трасы, наўрад ці атрымаецца — дзякуючы манументальнаму ўказальніку.

20 кіламетраў роўнага асфальту — і мы ўжо з прыемным здзіўленнем аглядаем галоўную плошчу колішняга Янава. За апошнія гады гарадок прыкметна папрыгажэў. Старыя камянічкі ўтвараюць адзіны ансамбль з будынкамі сучаснымі, арыгінальнымі спалучэнні іх колераў не рэжучь вока, а яго цащаць. Такое ўражанне, быццам над Іванавам папрацаваў добры дызайнер.

Ля райвыканкама можна ўбачыць схему "Іванаўшчына турыстычная", выкананую "ў фармаце" бігборда. Тут, на цэнтральнай плошчы, сканцэнтраваны ўсе адметнасці гарадка: і цэркаўка, і касцёл, і Дом культуры... На месцы пакутніцкай смерці каталіцкага святога Андрэя Баболі растуць кветкі. Непадалёк, у ценю дрэў, прытаілася задумен-

нашым стагоддзі на тэрыторыі былых могілак з'явілася мармуровая пліта — акурат на тым месцы, дзе, па словах старажылаў, была магіла Напалеона Орды.

— У многіх польскіх даведніках напісана, што ён пахаваны ў Варшаве, — патлумачыў гэтую задуму Уладзімір Шэляговіч. — І матэрыяльны знак, які адлюстроўваў бы гістарычную справядлівасць, для нас быў вельмі важны.

У музейным комплексе Напалеона Орды, адкрытым пару гадоў таму ў яго родных Варацэвічах, мы заспелі шчыраванні будаўнікоў, якія паступова рабілі "цукерачку" са старых і непрыгледных будынкаў. Пакуль што тут можна наведваць толькі карцінную галерэю. А неўзабаве з'явіцца і іншыя складнікі музейнага комплексу: уласна музей, гатэль на 60 месцаў, прыстойны рэстаран... Лазня ўжо, лічы, гатова. Побач зрабілі і сажалку.

Праблема, якую немінуча мае набыць кожны новы музей, — экспанаты. Па зразумелых прычынах твораў Орды або яго асаблівых рэчаў у Варацэвічах бадай не пабачыш — толькі копіі, фотаздымкі на прыгожа аздобленых стэндах і... работы сучасных беларускіх мастакоў. Па словах галоўнага захавальніка Карціннай галерэі Тацяны Трапачка, экспазіцыя рэгулярна папаўняецца за кошт правадзенага пленэраў. Апошні з іх, які сабраў майстроў разьбы па дрэве, пакінуў па сабе цэлы сад цікавых скульптур перад ганкам.

Сама сядзіба Ордаў месцілася за які кіламетр ад вёскі. Пасля вайны тут

мог напоўніць занурыцца ў гэтае асяроддзе, адчуць сябе ў ім. Тут будзе вырабляцца ўсё тое, што некалі рабілася ў звычайнай шляхецкай сядзібе. Зразумела, і дэгустацыя прадугледжана: сыр, грыбочкі, рыбныя стравы... Будзе, вядома, і стайня — якая ж сядзіба без яе? Захоцаце праехацца на карэце — калі ласка! Гэта ж усё грошы...

Што да магчымасці застацца тут на дзень або тыдзень, каб адпачыць і павудзіць рыбу ў прыгожым возеры непадалёк адсюль... Яна таксама запланавана — у спецыяльных дамках, што паўстануць па-за тэрыторыяй комплексу, бо, на думку Уладзіміра Шэляговіча, "шляхецкая" зона павінна быць аддзелена ад "шашлычна-рэкрэацыйнай".

Праектна-каштарысная дакументацыя сядзібнага комплексу ўжо гатова, а да канца III квартала павінны быць асвоены і першыя сродкі — 50 мільёнаў рублёў. І ўсё гэта — з райбюджэту. З надзеяй на вяртанне інвестыцый.

І сапраўды: тыя тураб'екты, якія рэпрэзентуюць сялянскі побыт — у той або іншай ступені праўдападобнасці, — даўно ўжо сталі рэнтабельнымі. А Варацэвіцкай сядзібе з канкурэнтамі пашчасціла: іх, бадай, і не будзе. Па вялікім рахунку, шляхецкая культура пакуль што застаецца па-за ўвагай туріндустрыі, нягледзячы на сваю відавочную прыцягальнасць для сучаснікаў.

Зрэшты, тураб'екты, што пазіцыянуюць сябе як "маэнткі", сёння паўстаюць адзін за адным, але ж ніводны з іх нават не прэтэндуе на паўнаварта-

даўніцтву папярэднічалі грунтоўныя даследаванні, якія ўключалі таксама і археалагічныя раскопкі.

Каб пераканацца ў тым, што ў Варацэвічах будуць не "паветраны замак", а сур'ёзны бізнес-праект, варта проста зірнуць на карту Беларусі. За якіх пяць кіламетраў адсюль — ажыўленая магістраль М10, якая наскрозь працінае ўвесь поўдзень краіны. Прыдарожны сервіс там — даволі ненавязлівы, не кажучы ўжо пра такія "спецпрапановы".

Указальнік з надпісам "Родныя мясціны Напалеона Орды" на гэтай трасе ўжо з'явіўся. Але кіруючыся ім, падарожнік трапляе на пакурчастую "гравійку". Адпаведна, спакуса павярнуць назад будзе ў яго вельмі вялікая. Зрэшты, па словах Уладзіміра Шэляговіча, гэты ўчастак павінны былі заасфальтаваць ужо сёлета — каб не паўсюдныя эканамічныя цяжкасці. І начальнік аддзела культуры не сумняваецца, што ў самым хуткім часе пра тую праблему можна будзе забыць.

У апошнія ахвотна верыцца хаця б таму, што аддзел культуры плануе ўзяць крэдыт на набыццё ўласнага аўтобуса, ды не абы-якога, а — новага камфортнага "Неаплана". Для кепскіх дарог такіх машыны зусім не прыдатныя.

Нашто аддзелу культуры аўтобус? Адказ на гэтае пытанне Уладзімір Шэляговіч ведае даўно: каб не залежыць ад тураператараў "збоку" і не аддаваць ім значную частку прыбытку.

...Які сувенір мае звесці ў сваёй валіцы турыст, што пабываў у Янаўскім краі? Вядома, вырабы мясцовага бандарства, створаныя пад дахам адзінай на Беларусі школы, у якой вучаць гэта-

му ўмельству. Спыталіся, ці карыстаюцца яны попытам.

Па словах Уладзіміра Шляговіча, у наш час моды на этнаграфічнае рэтра вырабы Іванаўскай школы бандарства пакупнікі забіраюць з рукамі. Бондачкі і кадушкі бяруць для кавярняў, аграсьдзіб, інтэр'ераў прыватных дамоў ды, урэшце, проста для гаспадаркі: рэчы ж абсалютна функцыянальныя! Але ўлетку, калі школа на вакацыях, прыкупіць такі

арожны не пашкадуе аб тым, што збочыў з галоўнай трасы і заехаў сюды: левая расліны, народныя рэцэпты ад хвароб, замовы, свежазавараны зёлкавы чай — гэта толькі невялікі пералік таго, што можна тут убачыць.

— Да нас пры-

зій, трохі памроць на конт адкрытага і ўбачанага. Уявіць сабе невялікія пакоі народнага музея на другім паверсе сельскага Дома культуры асобным комплексам, у якім побач з вялізнымі зала-

пра якую яшчэ неаднаразова будзем згадваць, наведваючы іншыя рэгіёны Палесся.

Не проста дворнік

З гасціннага Іванава выправіліся ў Пінскі раён. Па старой дарозе з Брэста на Пінск, дзе месцамі ўсё яшчэ ляжыць брукаванка 30-х гадоў мінулага стагоддзя (спецыяльна для аматараў велакстрыму!), без прыгод дабраліся да наступнага прыпынку нашага падарожжа: вёскі Дубай. Гэтае месца — самае папулярнае сярод турыстаў у Пінскім раёне.

Чаму? Ды хаця б таму, што ўпершыню гэтае мястэчка згадваецца ў гістарычных дакументах, пачынаючы з 1498 года. Гэта даўняя ўласнасць Полазаў, Агінскіх, Радзівілаў. А ў мясцовым праваслаўным манастыры доўгі час жыў і тварыў сьпінны сын беларускай зямлі Афанасій Філіповіч (Брэсцкі). Наведаў Дубай у 1784 годзе і апошні кароль Рэчы Паспалітай — Станіслаў Аўгуст Панятоўскі.

Карацей кажучы, вёска — старажытная і сьпінная. І была яна сьпінная яшчэ гадоў дзвесце таму, калі тут высілкамі езуітаў была закладзена сядзіба з палацам, капліцай, паркам з арыгінальнай воднай сістэмай, цяпліцамі і аранжарэямі. Сёння на месцы былога палацава-паркавага ансамбля захаваліся ўязная брама, асобныя гаспадарчыя пабудовы, тут

знаходзяцца Рэспубліканскі батанічны помнік прыроды “Участак вырастання піхты белай”, касцёл Святога Крыжа, які ўнесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь, вайсковыя могілкі салдат часоў Першай сусветнай вайны, парк, дзе расце старажытны 450-гадовы дуб. У гэтых мясцінах знакіміты Корш-Саблін экранізаваў коласуюска “На ростанях”. А не так даўно, згодна з праграмай рэканструкцыі Дняпроўска-Бугскага канала, калі Дубая быў адкрыты судходны шлях.

Сёння лёс сядзібнага парку досыць няпэўны. Але ж апынуўшыся на яго тэрыторыі, мы адразу адчулі вялізны кантраст паміж ім ды многімі іншымі падобнымі помнікамі з розных куткоў Беларусі, якія аддадзены на волю прыроды і часу. Пасярод Дубайскага парку высілася вялізная прыгожая клумба, непадалёк ад яе — відавочна наўмысна створаная экспазіцыя даўніх сельскагаспадарчых прылад. Паўсюль адчувалася рука гаспадара.

— На жаль, газонакасілка ў сельсавеце зламалася, дык травы ўжо панарасло! — нібы прабачыўся перад намі мужчына, які падышоў, заўважаючы нашу цікавасць.

Пазнаёміўшыся, мы, вядома, запыталі і афіцыйную пасаду чалавека, якому сядзіба абавязана сваім прыстойным выглядам.

— Лічуся я дворнікам, — трохі засаромеўся Уладзімір Фабішэўскі. — Але вы лепей нічога не пішыце.

Гэтая пасада была ўведзена мясцовай гаспадаркай, на чым балансе знаходзіцца парк. Аклад дворніка зусім невялікі, а вынікі... Дубайскі прыклад, аналагаў якому на Беларусі нам даводзілася сустракаць не так і шмат, красамойна сведчыць: калі ёсць хаця б адзін чалавек, які не пасрэдна адказвае за захаванне гісторыка-культурнага помніка паводле сваіх абавязкаў, уласніку аб'екта не давядзецца чырванец перад турыстамі.

Тым болей, Уладзімір Фабішэўскі не проста выконвае свае абавязкі. Ён, чалавек з тэхнічнай адукацыяй, пачуваецца ў сваёй стыхіі менавіта праводзячы экскурсіі — не толькі ў парку, але і па ваколіцах. Значнай вяхой у ягоным

жыцці стаў і вышэйзгаданы Указ аб развіцці агратурызму. Дворнік стварыў уласную сядзібу — хай і даволі сціпную, — а цяпер вось набыў палову дома ля самога парку...

Так, у дачыненні да гэтага заўзятара назва яго прафесіі гучыць як бы зневажліва. Куды прыгажэй выглядаў бы іншы запіс у працоўнай кніжцы, скажам, “даглядчык помніка гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь”. Але штатныя расклады такіх пасадаў, на жаль, не прадугледжваюць.

Па словах начальніка аддзела культуры Пінскага райвыканкама Тамары Лебядзеўскай, аддзел пастаянна сочыць за станам аб'ектаў спадчыны ў раёне, і асабліва ўвага надаецца менавіта капліцай ў дубайскім парку.

— На сённяшні дзень зроблена даволі шмат працы па добраўпарадкаванні тэрыторыі парку, вывезена смецце, ачышчаны сажалкі ад раслін, у 2007 годзе былі ўсталяваны інфармацыйныя стэнды, а ў капліцы праведзена замена вокнаў і дзвярэй, — распавяла яна. — Па рэспубліканскай праграме “Развіццё Прыпяцкага Палесся” на 2010 — 2012 гады на гэты аб'ект мы заклалі суму ў 500 мільёнаў рублёў. Спачатку планавалі пабудаваць там музей, а цяпер вырашылі зрабіць камерную залу, дзе турысты маглі б пачуць старадаўнюю музыку. Туды будуць выязджаць калектывы з суседніх музычных школ.

Ёсць у кіраўніцтва і планы аднавіць тут работу аранжарэй, прывесці ў належны парадак сістэму водных сажалак і шмат што яшчэ. Толькі пасля гэтага можна будзе гаварыць пра сапраўднае турыстычнае значэнне Дубая. Хаця, канешне, не пашкодзілі б і патрэбныя для турыстаў аб'екты інфраструктуры — на кшталт тых, якія ствараюцца ў Іванаўскім раёне. Іх у планах пакуль што няма.

До Пыньску!

Калі Дубая знаходзіцца паром праз Піну, які працуе з дапамогай рук: падарожныя бяруць драўляныя кіякі — палешукі называюць іх “гамаркі” — і, чапляючы іх за трос, працягнуты пасярод ракі, рухаюць такім чынам паром. Хоць і хацелася такім чынам пераправіцца на той бераг (дарэчы, чым не яшчэ адна эксклюзіўная турыстычная “фішка” Дубая!), мы, па парадзе наглядчыка парку, вярнуліся на тую дарогу, з якой збочылі, і рушылі на Пінск. Дарога была вельмі добрай, і ўжо праз якую гадзінку наш велапрабег каціўся па вуліцах сталіцы Палесся.

Прыбыўшы ў цэнтр горада, адразу ж пераканаліся: прэтэнзіі Пінска на статус буйнога турыстычнага цэнтра апраўданы “на ўсе сто”. Помнікі архітэктуры розных часоў тут не проста зберагліся — яны дбайна рэстаўруюцца, захоўваючы пры гэтым свой арганічны выгляд. “Фішка”, якую мы бачылі толькі тут, — рэстаўратары пакідаюць незатыкаванымі фрагменты фрэсак з назвамі крамаў, якія месціліся ў тых камяніцах шмат гадоў таму.

Ля нядаўна адноўленага палаца Бутрымовічаў — адметны плён працы сучасных архітэктараў. Гатэль “Прыпяць” цалкам адпавядае ўсім еўрапейскім узорам — нават Wi-Fi-сувязь тут прадугледжана. Групка італьянскіх турыстаў у такім антуражы выглядала цалкам арганічна.

Павячраць у прыстойным месцы ў Пінску можна нават апоўначы. Чакаючы ў рэстаране з “мясцовай” назвай страву “калдуны графа Тышкевіча” і разглядаючы развешаныя на сценах фота знакамітай ужо бадай на ўвесь свет вёскі Кудрычы, куды мы збіраліся назаўтра, дарэчы было падумаць: чаму ў Мінску нідзе не ўбачыш рэкламу з прапановай наведаць Пінск?..

Начны горад ззяў агнямі, мы шпачыравалі па набярэжнай і ўзглядаліся ў чорную ваду Піны... Так завяршыўся гэты доўгі і насычаны падзеямі дзень.

(Заканчэнне будзе.)
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Ілля СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, нашы спецыяльныя карэспандэнты

На здымках:
1. Так выглядае сістэма водных каналаў; 2. Дар'я Амяльковіч з дапамогай гамаркі перапраўляецца на паром праз Піну; 3. Памяшканне Музея народнай медыцыны ў вёсцы Стрэльне; 4. Будынак згаданага музея; 5. Тут быў пахаваны Напалеон Орда; 6. Помнік Напалеону Орду ў Іванава; 7. Памятны знак на месцы сядзібы Орды; 8. Будоўля музейнага комплексу ў Варацэвічах; 9. Уладзімір Фабішэўскі абдымае 450-гадовы дуб; 10. Тацяна Трапачка паказвае план музейнага комплексу; 11. Каплічка ў Дубаі, якая чакае свайго рамонт.

сувенір турыст не можа. Дык чаму ж тады не зрабіць стацыянарную крамку?

Адкаж быў звыклы: няма ліцэнзіі. Не задаволіўшыся ім, пацікавіліся: што ж трэба, каб яе атрымаць? Чаму гэты этап становіцца непераадольным Рубіконам?

— Ну, напрыклад, — пачаў распаўдаць начальнік аддзела культуры. — Трэба, каб у нас працавалі спецыялісты з адпаведнай кваліфікацыяй. Гэта значыць, што ў працоўнай кніжцы майстра мусіць быць напісана: “бондар”. І адукцыю ён павінен мець адпаведную. Такое немагчыма ў прыныце, бо наша школа — першая ў СНД. Другі момант: трэба, каб кожны ўзор прадукцыі школы да сантыметра адпавядаў пэўнаму зацверджанаму стандарту. А ведаецца, колькі розных рэчаў робяць нашы бондары?

Нераскручаныя брэнды

Вёска Стрэльне, вядомая праз свой Музей народнай медыцыны, таксама зусім непадалёк ад магістралі. Але гэтыя лічаныя кіламетры даводзіцца пераадоляваць праз пыл і пясок. Па словах Уладзіміра Шляговіча, заасфальтаваць гэты ўчастак пакуль нават і не плануецца...

Пераступіўшы парог музея, мы трапілі ў сапраўднае царства пахаў і водараў, якія разліваліся ў пакоях. Музей народнай медыцыны “Бабуліны вышкі” — унікальная, не пабаімся гэтага слова, установа культуры. Ніякі пад-

язджаюць не толькі з раёна, але і з буйных гарадоў, — распаўдае загадчык музея Галіна Вайцяшчук. — А калі пра наш музей надрукавалі матэрыял у адной з рэспубліканскіх газет, дык абрынуліся проста мяхі лістоў!

Якія расліны дапамагаюць ад алергіі або ад астмы, якой замовай можна вылечыць мужа ад п'янства — усе гэтыя, назапашаныя продкамі веды, можна адшукаць у музеі ў Стрэльне. Больш за 100 экспанатаў лекавых раслін, а колькі замоў — нават і падлічыць цяжка. Тым больш, што іх збор адбываецца пастаянна і не перапыняецца ні на дзень.

Існуе знакамітая на ўсю Брэстчыну ўстанова ўжо цягам 18 гадоў. Яна была заснавана ў далёкім 1991 годзе дырэктарам Стрэльненскай сярэдняй школы Марыяй Ламаносавай. Натуральна, што ідэя стварэння падобнага музея не ўзнікла на пустым месцы.

— У вёсцы заўжды пражывала шмат старажылаў, бабуль-знахарак, шаптух, вядзьмарак, — расказвае Галіна Вайцяшчук. — І край у нас дужа багаты на ўсялякія расліны і зёлкі. Таму, можна сказаць, што наш музей народнай медыцыны “Бабуліны вышкі” тут і павінен быць з'явіцца.

Галіна Васільеўна прыйшла сюды ў 2006 годзе з мясцовай сярэдняй школы і ніколі не шкадавала аб тым, што змяніла месца працы. Пацвярджаючы ўнікальны “вядунскі” клімат гэтых мясцін, “прагаварылася” яна і аб тым, што ейная бабуля таксама была знахаркай.

Натуральна, што, пачуўшы цікавыя расповеды пра лекавыя якасці раслін, надыхаўшыся тым водарам, які пануе ў пакойчыках музея, нашай экспедыцыі было няцяжка ахуцнуць у свет фанта-

мі ёсць і каларытная кавярня-чайная, дзе прапануюць розныя гатункі травяных напояў, і невялічкая крама, поўная раслінных збораў — ад розных хвароб і на “ўсялякія выпадкі жыцця”... Ці ж стануць калісьці мары рэальнасцю?

— Я ў гэтым упэўнены, — адказаў нам Уладзімір Шляговіч. — Планаў на конт гэтай установы — мноства, але тут ужо само жыццё дыктуе нам выбар: або сядзіба Напалеона Орды ў Варацэвічах, або — Музей народнай медыцыны ў Стрэльне. Фінансаў на ўсё не хапае. Як толькі скончым будоўлю на тых аб'ектах, адразу накіруем сродкі сюды.

Музей народнай медыцыны, здольны стварыць яшчэ адзін брэнд Палесся, пакуль што месціцца на другім паверсе СДК, і ягоныя супрацоўнікі могуць прапанаваць наведвальнікам у якасці платнай паслугі толькі кубачак лекавай гарбаты.

А дзе ж сувеніры, дзе салон-крама, у якой можна набыць лекавы збор зёлкаў і рэцэпты іх прымянення, дзе сталойка з мясцовай палескай кухні?

— Усё гэта неўзабаве з'явіцца, — зноў запэўніў нас начальнік аддзела культуры. — Плануем у хуткім часе здзіўляць будучых наведвальнікаў музея ў Стрэльне пабудовай побач з установай культуры гасцініцы. А ўжо ў ёй, зразумела, знойдзецца месца і для залы, дзе турысты змогуць пачаставацца гатункамі мясцовай палескай кухні і, канешне ж, папіць травяныя гаючыя напояў, прыгатаваных з любоўю супрацоўнікамі Музея народнай медыцыны.

А пакуль што Шляговіч плануе пад музей аддаць усе вольныя памяшканні СДК на першым паверсе. Што да танцавальных вечароў, дык іх можна будзе праводзіць і ў будынку мясцовай бібліятэкі, балазе плошчы гэтай установы культуры — немалыя. Вось так і ствараецца тая ўзорная для Брэстчыны іванаўская “крэатыўнасць”,

Кірмаш на... "Востраве"

Як зрабіць храм мастацтваў духоўным цэнтрам?

Уладзімір Пракапцоў і протаіерэй Аляксей на адкрыцці выстаўкі.

Першыя гукі фестывалю разнесліся ўжо а шостаі раніцы 8 жніўня, калі ўстановы культуры рэгіёна пачалі аздабляць свае імправізаваныя падворкі. Але свята для гараджан пачалося ў Добрушскім раённым краязнаўчым музеі, дзе адкрывалася выстаўка ікон і крыжоў "Святая Белая Русь". Згодна з загадам Міністэрства культуры, галоўны музей краіны перадаў іконы Гомельска-Чарнігаўскага рэгіёна ў выставачную залу Добруша. Уладзімір Сужаеў, дырэктар установы, са шчырай удзячнасцю прыняў гэты падарунак. "Іконы нашага рэгіёна экспануюцца, у асноўным, у суседняй Ветцы, якую лічаць цэнтрам ікананісы Гомельшчыны, — адзначае ён. — Приемна, што і ў нашым горадзе будзе такі скарб, які прывабіць веруючых жыхароў Добруша і турыстаў". Гэтыя мясціны з'яўляюцца малой радзімай дырэктара Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Пракапцова. Усяго ён перадаў сюды з прыватнай калекцыі ўжо 46 жывапісных і графічных работ, 22 копіяных крыжы, 11 ікон. Але не толькі ў гэтых каштоўнасцях праяўляецца ўлюбёнасць Уладзіміра Іванавіча ў свой край. Ён зацікаўлены ў развіцці рэгіёна:

— Мне падабаецца традыцыйнае мастацтва, і я гатовы дапамагчы гораду. Напрыклад, хутчэй за ўсё, у наступным годзе ў цэнтры зоны адпачынку "Востраў" з'явіцца скульптурны помнік... пчале — працалюбівай істоце, якая нястомна рупіцца на карысць чалавеку. Думаецца, чаму ў мяне валасы такія пышныя? Шампунем на мёдзе іх мью пастаняна! А калі сур'езна, то Добрушскі край знаходзіцца ў вельмі выгадным геаграфічным становішчы. Нам ёсць чым падзяліцца, а неабходнасць у правядзенні розных канферэнцый, семінараў па захаванні і развіцці народнай культуры ў сучасных умовах відавочная як для нас, так і для нашых суседзяў. Веру, што фестываль стане сапраўды міжнародным, аб'яднае славянскія культуры: усе падставы для гэтага ёсць...

У Добрушы адбыўся II Славянскі культурны фестываль "Спасаўскі кірмаш". Гэта свята не толькі горада і навакольных вёсак: у Добруш са сваімі нумарамі і нацыянальнымі прысмакамі прыехалі творчыя дэлегацыі з Украіны. Вабілі творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, вышыўка, вырабы з саломкі, букеты, малюнкі...

валь стане сапраўды міжнародным, аб'яднае славянскія культуры: усе падставы для гэтага ёсць...

Як ідзе падрыхтоўка да вялікага свята ў маленькім мястэчку? У работнікаў культуры разрываюцца тэлефоны, а горад прыгажэе на вачах. Старшыня Добрушкага райвыканкама Вольга Мохарава, неаспрэчны дасягненні якой — адкрыццё ў горадзе музея і правядзенне ўжо двух такіх "Кірмашоў", кажа: "Першы фестываль зацікавіў столькі людзей, што можна зрабіць выснову: духоўны пачатак у народа вельмі трывалы... Да другога мы адраділі зону адпачынку "Востраў", і сімвалічна, што гэта адбылося якраз у Год роднай зямлі. Пры дапамозе Міністэрства абароны быў пабудаваны пантонны мост даўжынёй 70 метраў, які злучае востраў з горадам. Дабрушане актыўна ўдзельнічалі ў суботніках: з граблямі і косамі добраўпарадкавалі зямлю".

Адданаць справе даказалі мясцовыя жыхары і ў час фестывалю: іх інсталляцыі з садавіны і агародніны маглі б паспаборнічаць з сучаснымі творами мастацтва, а "рознакаліберныя" слоікі з бурштынава-сонечным мёдам здзіўлялі колькасцю.

Вабілі даматканя ручнікі і поспілки, драўляныя скульптуры. Жанчыны ў народных касцюмах запрашалі пакаштаваць толькі што спечаныя булчкі і пірагі.

Гомельскі аблвыканкам падарыў Добрушу дзіцячы электрычны паравозік: радасці малых не было межаў, а чарга да яго была вялізная. З'явіліся ў азірцы на востраве электрычныя "лебедзі" — машыны, якія плаваюць па вадзе.

Паразмаўляла з прадстаўнікамі ўкраінскай дэлегацыі, якая аб'яднала 18 чалавек з гарадоў Гарадня і Шчорс. Васіль Міхалькевіч, дырэктар Гараднянскага гісторыка-краязнаўчага музея, адзначаў, што ў іх раёне няма такога свята: "Таму прыязджаем мы сюды заўсёды з вялікім задавальненнем. Культура ў нас фінансуецца

па астатковым прынцыпе, такой увагі праваславнай культуры не надаецца. Цікава паглядзець, з якой радасцю адпачываюць тут людзі. Гэта сапраўды народнае гуляне. Мы прывезлі іконы, што піша мая жонка, свой мёд, сала, і ад усёй душы прапануем пачаставацца!"

Сваю творчасць паказалі ансамбль народнай песні "Кумачкі" з Гарадні і танцавальны калектыў "Ягадкі" са Шчорса.

Дабрушане атрымалі не толькі магчымасць добра правесці час, адпачыць ад клопатаў, пабыць з сям'ёй. Настаець Свята-Мікалаеўскага сабора Добруша протаіерэй Аляксей упэўнены ў тым, што фестываль вельмі карысны: "Спасаўскі кірмаш" прызначаны для таго, каб зблізіць народ, аб'яднаць людзей духоўна

У час "Спасаўскага кірмашу".

праз агульную гутарку, агульнае баўленне часу. На адкрыцці кірмашу я прачытаў малітву пра асвячэнне мёду, і людзі, якія купілі яго, крышчу ачысцяцца і стануць бліжэй адзін да аднаго".

Протаіерэй Аляксей лічыць, што музей з экспазіцыяй ікон гэтага рэгіёна таксама стане прывабным месцам для ўсіх гараджан. Напрыклад, у суседняй Ветцы бабулі прыходзяць маліцца не толькі ў царкву, але і ў храм мастацтваў — Веткаўскі музей народнай творчасці. Магчыма, і добрушскае ўстанова стане месцам не толькі свецкім, а і духоўным.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Добруш — Мінск
Фота аўтара

У "Франтавой бібліятэцы"

Да святкавання 65-годдзя вывалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў бібліятэкары Асіповіччыны падрыхтавалі шэраг змястоўных мерапрыемстваў: прэзентацыі кніг ваеннай тэматыкі, вечары Памяці, урокі мужнасці.

Цягам мая — чэрвеня сярод бібліятэкарэ праводзіўся творчы конкурс "Подзвіг народа назаўжды ў памяці людской" на лепшае мерапрыемства, кніжная выстаў-

ка, было арганізавана анкетаванне падлеткаў і моладзі на тэму "Патрыятызм вачыма маладых", а таксама семінар "Патрыятычнае выхаванне: узаемадзеянне традыцый і інавацый".

А пад час святкавання Дня Незалежнасці Беларусі ў Асіповіцкім гарадскім парку бібліятэкары разгарнулі вайсковую палатку, дзе змясцілася "Франтавая бібліятэка". Дарэчы, запатрабаванасць такой нетрадыцыйнай формы бібліятэчнага абслугоўвання жыхарамі горада была пацверджана яшчэ 9 мая, на традыцыйным фестывалі народнай творчасці "Веснавія колеры", прысвечаным Дню Перамогі. На кніжных паліцах былі размешчаны не толькі агульнавядомыя выданні аб Вялікай Айчыннай вайне, але і выданні краязнаўчага характару Асіповіцкай цэнтральнай бібліятэкі.

Вялікую цікавасць у наведвальнікаў выклікаў размешчаны ў палатцы міні-музей, дзе можна было пабачыць кулямётную стужку, гільзы ад снарадаў часоў Вялікай Айчыннай вайны, салдацкія рэчы і шмат што іншага. Інтэр'ер "Франтавой бібліятэкі" дапаўнялі ваенныя плакаты і лістоўкі, фотаздымкі, а па тэлевізары, які знаходзіўся тут жа, дэманстраваліся мастацкія і дакументальныя фільмы аб вайне. Побач з бібліятэчнай франтавой палаткай можна было прыняць удзел у конкурсах і віктарынах, паслухаць літаратурна-музычную кампазіцыю "Не жаноча справа — вайна", пабываць на прадстаўленні лячэнага тэатра "Ялінка" і тэатра-студыі "Акварэль", які працуе пры гарадской дзіцячай бібліятэцы, паспяваць пад караоке ваенныя песні. Асабліва спадабалася жыхарам і гасцям горада фатаграфаванне ў ваеннай вопратцы, з ражыяй і ў навушніках.

Ларыса СЯРГЕВА,
загадчык аддзела
абслугоўвання і інфармацыі ЦРБ
Асіповіцкай бібліятэчнай сеткі

У мастака-афарміцеля Полацкай РЦБС Цімафея Зелянка цалкам зразумелае хобі: пасля асноўнай працы — аздаблення бібліятэчных залаў, кніжных паліц і музейных куткоў — піша ён партрэты ўпадабаных людзей, якія займаюцца творчасцю, культасветработай. Робаць гэта Цімафей Сцяпанавіч досыць прафесійна: скончыў у свой час Віцебскае мастацка-графічнае вучылішча. Пасля вёў урокі малявання ў сярэдніх школах Полацка.

Партрэты са старонак

— Цімафей Зелянка стварыў цэлую галерэю лепшых нашых работнікаў, — распавяла "К" дырэктар Полацкай РЦБС Ганна Бурнасенка, — і кожнаму герою партрэта дорыць свой твор...

Днямі Цімафей Сцяпанавіч завітаў у рэдакцыю нашай газеты — і мастакоўскае захапленне зазьяла яшчэ адной незвычайнай гранню.

Аказваецца, мастак шукае "натуру" для сваіх работ на... старонках "Культуры". Знаёміцца са зместам артыкулаў і інтэрв'ю, выбірае асобу, якая падаецца яму адметнай у правах чалавечых і творчых талентаў, — і робіць з газетных фотаілюстрацый партрэты.

Цімафей Сцяпанавіч прынёс да нас два апошнія творы: з выявамі выпускніцы Гомельскага мастацкага вучылішча Юліі Супічэнка — мастачкі і адной з фіналістак VI Нацыянальнага конкурсу прыгажосці "Міс Беларусь-2008", і піяністкі, лаўрэата міжнародных конкурсаў у Беларусі, Польшчы, Францыі, Італіі Вольгі Сцяжко, пра якіх "К" сёлета пісала.

Партрэты гэтыя аўтар пакінуў у рэдакцыі і папрасіў праз газету звярнуцца да іх герайна: карціны належаць вам, прыязджайце і забірайце!

А.С.
На здымку: Цімафей Зелянка са сваімі работамі паводле публікацый "Культуры".
Фота Пятра ОВАДА

Прававы саюз

Пры Цэнтральнай раённай бібліятэцы Навагрудка працуе Цэнтр прававой інфармацыі, дзе праводзяць індывідуальныя кансультацыі супрацоўнікі міжраённай пракуратуры, натарыяльнай канторы, суда і адвакаты юрыдычнай кансультацыі раёна.

Як паведаміла галоўны бібліяграф інфармацыйнага бібліяграфічнага сектара Навагрудскай ЦРБ А.Макарэвіч, публічны Цэнтр прававой інфармацыі нядаўна пачаў супрацоўніцтва з Цэнтрам юрыдычнай адукацыі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. У адпаведнай дамоўленасці значыцца, што студэнты юрыдычнага факультэта ўжо з верасня бягучага года пачнуць

аказваць на бясплатнай аснове юрыдычную дапамогу насельніцтву, у першую чаргу — сацыяльна неабароненай катэгорыі грамадзян.

ЦРБ адыгрывае ролю "пасрэдніка" паміж кліентам і студэнтам — юрыдычным кансультантам. Карыстальнік Цэнтра звяртаецца да супрацоўніка бібліятэкі з адпаведнымі юрыдычнымі пытаннямі, электронная версія яго ліста адпраўляецца студэнту-юрысту. Той высылае пісьмовы адказ, дакладнасць юрыдычнага афармлення якога правяраецца кваліфікаваным адвакатам з адпаведнай ліцэнзіяй.

Будучыя юрысты маюць магчымасць практычна выкарыстаць набытыя на лекцыях веды.

Яўген ЛАПЦЕЎ
Навагрудка

Машка — гэта...

Мамант

Крыху больш за паўгода пры аддзеле культуры Рэчыцкага райвыканкама быў створаны экалага-культурны цэнтр.

Цэнтр распавядае сваім наведвальнікам пра экалагічную сітуацыю ў свеце з дапамогай дзвюх экспазіцый: "Зараджэнне і развіццё жыцця на Зямлі" і "Экасістэма Беларусі".

Сярод тых, хто прыходзіць на экскурсіі, — а гэта, звычайна, школьнікі, — сапраўднае захапленне выклікае... мамант, які сустракае іх на ўваходзе ва ўстанову культуры. Экскурсаводы ўжо прызвычаліся да выгукі захаплення ад тых, хто бачыць гэтую старажытную жывёліну ўпершыню, і нават назвалі яе Машкай.

Дзякуючы таму, што ў залах экалагічна-культурнага цэнтра ўсталяваны відэаэкраны, наведвальнікі маюць магчымасць паглядзець той або іншы фільм на экалагічную тэматыку, які звычайна ўваходзіць у праграму экскурсіі.

Не маглі абмінуць у Рэчыцы і той факт, што Гомельская вобласць

з'яўляецца пацярпелай ад радыяцыйнага забруджвання, таму частка экспазіцыі прысвечана ліквідацыі наступстваў чарнобыльскай аварыі. Як кажа дырэктар Цэнтра Таццяна Пачапень, у Мазыры існуе падобная ўстанова, але яна працуе, хутчэй, у этнаграфічным накірунку. У Рэчыцы ж вырашылі скіраваць асноўную ўвагу на праблемныя аспекты навакольнага асяроддзя.

Юрась ГАРЧАК
Фота аўтара

Удакладненне

У № 31 "К" за 2009 г. у артыкуле "Дуэт эканомікі з культурай" памылкова пазначана прозвішча дырэктара Лідскай РЦБС Галіны Аляксееўны Шабалінай. Перапрашаем.

Святлена НЕМАГАЙ і Аляксей ФРАЛОЎ — людзі абсалютна розныя, хаця і аднагодкі. У кожнага — сваё асабістае жыццё. Але яднае іх прага да беларускай даўніны і нават сумесныя пошукі нотных матэрыялаў у архівах і бібліятэках Вільнюса. А яшчэ тое, што абое сумяшчаюць даследчыцкую дзейнасць з выканальніцкай, папулярызатарскую — з арганізацыйнай. Гэтак жа, як і іх старэйшыя калегі, таксама захопленыя беларускай даўнінай: доктар мастацтвазнаўства Вольга Дадзіёмава, заслужаны артыст Беларусі Віктар Скорбагатаў і многія іншыя. Зноў-такі, робіць усё гэта кожны з іх абсалютна па-рознаму, у адпаведнасці са сваёй творчай індывідуальнасцю.

Святлена Немагай — кандыдат мастацтвазнаўства, уганараваная прэміяй Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі сярод маладых вучоных за выдзёную летась манаграфію “Жыццё і творчасць Міхала Клеафаса Агінскага ў каардынатах яго часу і культурнага асяроддзя”. Даследчыцкая дзейнасць нека натуральна выклікала і выканальніцкі працяг: Святлена добра валодае арганам, удзельнічала ў некалькіх фестывалях старадаўняй музыкі. Дый ад асобы Агінскага перайшла да паслядоўнага вывучэння ўсёй беларускай музыкі XIX стагоддзя.

Аляксей Фралоў — знакамiты фугатыст, лаўрэат ажно чатырох міжнародных конкурсаў, саліст ансамбля “Класік-Авангард”, кіраўнік трыо з красамоўнай назвай “Вытокі”. Дарэчы, на сёння ён адзіны ў нашай краіне фугатыст, уганараваны лаўрэатствам конкурсаў менавіта заходнееўрапейскіх, уладальнік, у тым ліку, прэстыжнага Прыза імя К.Пэндэрэцкага. Выканальніцкая дзейнасць прывяла яго да працы над дысертацыяй, прысвечанай гісторыі духавых інструментаў у Беларусі ад старажытнасці да XIX стагоддзя.

Святлена нядаўна вярнулася з паўгадавай стажыроўкі ў Польшчы, адкуль прывезла шмат не вядомых раней у нас нотных выданняў і рукапісаў беларускай мінуўшчыны. Аляксей разам з трыо “Вытокі” ажыццявіў гастрольны тур па Міншчыне, па тых месцах, дзе жыў і працаваў С.Манюшка. І ў кожнага з іх — шмат як завоблаччана далёкіх мараў, так і дакладных планаў на новы канцэртны сезон. У Святлены, да ўсяго, чакаюцца яшчэ і прыемныя сямейныя клопаты: у пачатку новага года ў яе павінна нарадзіцца дачка — Агатка. Наколькі я разумею, гэтае імя абрана, мабыць, невыпадкава, бо яно адразу выклікае асацыяцыі з гераінай аднайменнай оперы Я.Д. Голанда, напісанай і пастаўленай у Нясвіжы ў 1784 годзе.

Яшчэ паўтузіна знаходак

— Яшчэ калі я вучылася на трэцім курсе Мінскага музычнага вучылішча імя Глінкі, — распавядае Святлена, — мая курсавая работа была прысвечана музыцы Агінскіх. Так што потым, калі я паступала ў Беларускаю дзяржаўную акадэмію музыкі, абсалютна свядома абрала аддзяленне беларусістыкі (дарэчы, тады яно толькі адкрылася і мне пашчасціла патрапіць у той першы набор).
— Затое сёння, пасля завяршэння дысертацыі і адпаведнай манаграфіі, вы ведаеце пра Міхала Клеафаса Агінскага ўсё.
— Як аказалася, не. Бо знойдзены новыя матэрыялы!
— Так, летась увесь маскоўскі архіў Агінскіх быў перададзены ў мікрафільмах нашаму Дзяржаўнаму музею гісторыі тэатральнай і музычнай культуры...

— Гэта сапраўды значная з’ява ў культурным жыцці нашай краіны і развіцці культурнага ўзаемаабмену паміж Беларуссю і Расіяй. Застаецца спадзявацца, што падобная праца будзе прадоўжана, і ў нашых даследчыках з’явіцца магчымасць шырока карыстацца іншымі архіўнымі матэрыяламі, якія тычацца беларускага мінулага. Але я мела на

— Гэта, да прыкладу, святар і кампазітар Вітальд Чачот-Данілевіч, які нарадзіўся пад Наваградкам і шмат гадоў жыў у Пецярбургу. Уладзіслаў Шахно — арганіст і кампазітар, які шмат канцэртаваў. Вітальд Пшыбора — піяніст і кампазітар польскага паходжання, які працаваў у Мінску, асаблівай папулярнасцю карыстаўся яго фартэп’янальны п’есы. На

Плёнам нашых са Святленай Немагай неаднаразовых паездкаў у Вільнюс сталі некалькі дзесяткаў твораў розных жанраў. Сярод іх — амаль 20 сімфоній канца XVIII — пачатку XIX стагоддзя. Своеасаблівай “сігнальнай спробай” іх вяртання ў канцэртную практыку стала выкананне некаторых з іх ансамблем “Класік-Авангард”. Зараз імі зацікавіўся маэстра Аляксандр Анісімаў і плануе штосьці з той музыкі ўключыць у фестываль “Беларуская музычная восень”. Але і гэта яшчэ не ўсё. Ёсць планы правесці цэлы фестываль беларускіх сімфоній, складзены з некалькіх канцэртаў. У ім маглі б удзельнічаць некалькі вядучых аркестраў, а таксама Ансамбль салістаў на драўляных духавых інструментах Нацыянальнага канцэртнага аркестра пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі, прафесара Міхала Фінберга, бо сярод знойдзеных ёсць нават духавыя сімфоніі.

— Ведаю, што вы збіраецеся працягваць і выкананне музыкі Станіслава Манюшкі...

— Так, сёлета споўнілася 190 гадоў з дня яго нараджэння. Наша трыо “Вытокі”, якое існуе ўжо 8 гадоў, падрыхтавала спецыяль-

Адкрыцці “на крэшчэнда”

Старадаўняя музыка — новыя імёны

ўвазе тых дакументы і звесткі, што былі знойдзены мной пад час цяперашняй паездкі ў Польшчу. У прыватнасці, у Кракаве я адшукала музычныя творы, напісаныя ў Залесці, на якіх стаяць дакладныя даты іх напісання, — раней мы маглі пра іх толькі здагадацца. А ў Вроцлаве я патрапіла на сцэнарый свята ў гонар Міхала Клеафаса. На жаль, там адсутнічаюць ноты музычных нумароў, але прапісаны іх “перапрацаваны” літаратурны тэкст, многія радкі якога літаральна адразу быццам кладуцца на вядомыя мелодыі паланезаў і іншых твораў Агінскага. Таму ў мяне адразу ўзнікла думка: а чаму б не аднавіць і не ўвасобіць гэты сцэнарый? Тым больш, у Залесці і цяпер штогод 25 верасня ладзяцца святкаванні ў гонар знакамiтага земляка. Увогуле, даследаванні беларускай музычнай даўніны — справа неабсяжная і напярэдзь бясконца, як і цалкам увесь навуковы працэс. Але толькі тады, калі пачынаеш мэтанакіравана працаваць у бібліятэках і архівах, разумееш, колькі яшчэ матэрыялаў, цікавых для разумення нашай гісторыі, не выяўлены. Асабліва гэта тычыцца беларускай музыкі XIX стагоддзя.

— Акрамя Міхала Клеафаса Агінскага, адносна шырока вядомы пакуль пяць — шэсць імёнаў тагачасных кампазітараў...

— Так, цэласнай карціны беларускай музыкі XIX стагоддзя ў нас пакуль не існуе, бо шмат яшчэ застаецца белых плям. Працы тут хопіць многім даследчыкам. Я натрапіла на шэраг новых кампазітарскіх прозвішчаў, ужо гартаючы прэсу XIX стагоддзя, а яе ў той час ужо выдавалася ў нас вельмі і вельмі многа, прычым самай разнастайнай. Ноты пераважна друкаваліся ў Вільні, але і ў Мінску ў XIX стагоддзі існавала выдавецтва Аляксандра Валіцкага, дзе выпускалася шмат нотных выданняў. Дарэчы, мінімум адзін экзэмпляр усяго, што друкавалася ў той час на Беларусі, павінен быў адсылацца ў Расію. Так што ў расійскіх бібліятэках таксама знаходзіцца шмат цікавага для нас. Кіраўнік маёй польскай стажыроўкі Войцех Тамашэўскі прадставіў мне нават цэласны спіс тых нот, што павінны захоўвацца ў Пецярбургу.
— Думаю, чытачам “К” будзе прыемна першымі даведацца на невядомыя нам пакуль імёны беларускіх музыкантаў XIX стагоддзя.

тэрыторыі Польшчы і Беларусі працаваў таксама ў XIX стагоддзі Адольф Грунер. У Заслаўі — Ян Рэнер. Імя Дамініка Стэфановіча, настаўніка Станіслава Манюшкі, ужо добра вядомае знаўцам нашай музыкі і гісторыі. Але цяпер я выявіла рукапісы яго рэлігійных твораў — раней жа лічылася, што ён быў проста музыкантам, а не кампазітарам. Дый Юзэф Дашчынскі доўгі час “прыпісваўся” да Міншчыны, але Гарадзішча, дзе ён жыў і працаваў, як аказалася, было Рэчыцкага павета. У Мінск жа ён прыязджаў хіба з каплэлай графа Раціцкага. Шмат удалося мне прывезці нотных матэрыялаў: вакальныя творы Напалеона Орды на словы Адама Міцкевіча, раннія оперы Станіслава Манюшкі — лёгкія, камічныя, якія, спадзяюся, зламаюць стэрэатып аб тым, што як оперны кампазітар Манюшка пачынаўся са знакамiтай “Галькі”. Дарэчы, на 12 кастрычніка ў нашай філармоніі запланавана прэм’ера напauканцэртнага выканання “Класікам-Авангардам” і запрошанымі салістамі яго оперы “Латарэя”. Прыходзьце!..

Фестываль беларускіх сімфоній? Чаму б і не!

У жыццё Аляксея Фралова старадаўняя музыка ўвайшла літаральна з дзяцінства. Ягоны бацька, знакамiты габаіст Валерый Фралоў, быў адным з заснавальнікаў і, вядома, салістам ансамбля “Кантабіле” — першага ў Беларусі творчага калектыву, які пачаў выконваць старадаўнюю музыку, у тым ліку беларускую. Зробленыя імі апрацоўкі “Полацкага сшытка” сталі класікай нацыянальнага мастацтва.
— А ўжо ў юнацкім узросце, — працягвае Аляксей, — я так зацікавіўся беларускай гісторыяй і мастацтвам, што наведваў лекцыі лепшых навукоўцаў. Калі ж сам пачаў займацца гісторыяй фагота і, шырэй, духавых інструментаў на Беларусі, зразумеў, што гэта — быццам займаць дэтэктыў з непрадказальнымі паваротамі сюжэта.

“Дэдал і Ікар”: палёт у 80-я

11 жніўня ў мінскім Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва адбылося адкрыццё выстаўкі работ фотамастака Альберта Цэхановіча.

Паводле азначэння самога творцы, “Дэдал і Ікар” — гэта жанрава-партрэтны цыкл фатаграфій аб горадзе, гарадскім асяроддзі, атмасферы, у якой мастакі, акцёры, пазты і музыканты запатрабаваныя і жаданыя. “Гэта паэма аб творчасці, аб часе і месцы, дзе нараджаюцца вершы і гучыць музыка, гэта мае фатаграфічнае прынашэнне сябрам”.

У экспазіцыі задзейнічаны здымкі, зробленыя Альбертам Цэхановічам у 1986 годзе ў Мінску. Надрукаваны яны былі ўручную ў 2007-м на бромасярэбранай фотапаперы вытворчага аб’яднання “Славiч”.

Як прызнаецца фатограф, гэтая выстаўка з’яўляецца для яго споведдзю дакументальнай і аўтабіяграфічнай. У той жа час, гэта расповед пра Мінск і творчыя палёты сяброў.

Следам за бусламі

У Цэнтральнай частцы палаца Румянцавых-Паскевічаў Дзяржаўнай гісторыка-культурнай установы “Гомельскі палацава-паркавы ансамбль” працуе персанальная выстаўка вядомага беларускага мастака Анатоля Отчыка, прымеркаваная да яго 60-годдзя з дня нараджэння.

Родам з вёскі Шыічы Гомельскай вобласці, ён скончыў Пензенскае мастацкае вучылішча, потым — Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут. Выстаўляецца з 1978 года. Працуе ў галіне жывапісу і плаката. У сваіх творах закранае сацыяльныя і экалагічныя праблемы, у тым ліку тэмы Чарнобыля (“Ці прыляцяць буслы на Палессе?”, “Зімовы сон”, “Падаючы”, “Пад крыламі”, “Лясная бліскавіца”, “Узлёт”). А ў пейзажах мастак імкнецца як мага больш поўна і ярка перадаць прыгажосць і характэрныя прыроды Палесся.

У экспазіцыі, прысвечанай Году роднай зямлі, прадстаўлена больш за 30 твораў, створаных за апошнія 5 гадоў.

Пад эгідай адказнасці

14 жніўня ў галерэі “Панарама” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адкрылася фотавыстаўка “Крокі насустрэч” з нагоды Міжнароднага дня бяздомных жывёл.

У экспазіцыі прадстаўлена 45 работ 17 фатографіаў, як прафесіяналаў, так і аматараў, з розных куткоў Беларусі, сярод якіх — Уладзімір Батурля, Арцём Якуцэвіч, Віктар Байкоўскі, Пётр Віннічкі і іншыя.

А ўжо заўтра Грамадскае аб’яднанне абароны жывёл “Эгіда” ладзіць у парку Чалюскінцаў мерапрыемства, прымеркаванае да Міжнароднага дня бяздомных жывёл.

На думку арганізатараў, акцыя яшчэ раз нагадае мінчанам, што “мы ў адказе за тых, каго прыручылі”.

У межах мерапрыемства вяхары горада змогуць знайсці для сябе гадаванца сярод бяздомных і згубленых жывёл.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Ну што за краіна ў нас: паўсюль напаткаеш нешта цікавае і — самае галоўнае! — незнаёмае. Хоць, здаецца, усё агляджана, даследавана, апісана... Шмат разоў праезджаў праз вёску Вішнева, што непадалёк ад Валожына. Царква — сціплы тыповы праект XIX — XX стагоддзяў для мястэчак. Непадалёк — касцёл (з дарогі падавалася — невыразная правінцыйная пабудова). Адночы спыніўся: захацелася папіць. Сялянка падала кубак вады са студні і паўздыхала: з-пад касцёла некалі брулі крыніца, паводле легенд — цудазейная, гаіла хворыя вочы. Але за часам атэізму яе засыпалі смеццем і залілі саляркай. Цяпер вада пакрысе сцякае, казалі кабета, у рэчку Гальшанку, аднак алейная пляма на паверхні — невынішчальная.

Сёлета ў ліпені вяскоўцы, занятыя назапашваннем сена, таксама напілі вадой са студні. А з-за касцёла даносіўся роў матораў. Бульдозер, шасцёра будаўнікоў, інжынер-дызайнер, ксёндз — кіпіць праца... Слова за словам — і разгарнулася перада мной —

Вішнеўская сага

для сціплага вясковага касцёла.

Проста ля ўвахода — краты з каваным да таваннем: "1647". Дзве бакавыя каплі-

цы: "Укрыжаванне" і "Вострабрамская" з каштоўным, у сярэбранай аправе, абразам, уратаваным вернікамі з суседняга вясковага касцёла, што асуджаны быў да закрыцця і — адпаведна — для прыстасавання пад сховішча.

Аздабленне алтара рабіў вясковы ўмелец-прымітывіст. Дзве вялікія, крыху парэпаныя, фрэскі — чыя, вы думалі б, работа? Самога Фердынанда Рушчыца! Іаан Хрысціцель, малы Ісус, Марыя, тры каралі — уражанне, што славыты мастак маляваў з натуры: твары евангельскіх персанажаў падобныя да тых, хто падаваў мне ваду, пераварочваў сена на лузе...

Астатнія роспісы і ўпрыгожанні — падноўленыя: папрацавалі вядомыя мінскія мастакі. Тутэйшы ксёндз Уладзіслаў Шышла ўгаварыў іх зрабіць гэта бясплатна, у якасці асабістай ахвяры касцёлу.

За тры кіламетры ад Вішнева — летняя рэзідэнцыя Храптовічаў-Буцянёвых. Прозвішча мне добра знаёмае, бо ў зямлі, асноўным, іх жылле, у Шчорсах, ад якога захавалася адно бібліятэка, правёў я паўтара года, здымаючы гістарычны серыял "Пракляты ўтульны дом", пра што не раз пісала

штогод многія студэнты гістфака БДУ выпраўляюцца летам на раскопкі. Сёлета ля Нёмана плённа працавалі дзве групы практыкантаў: на левым беразе, каля вёскі Александрова, — экспедыцыя пад кіраўніцтвам Міхаіла Чарняўскага, а на правым, побач з Кавальцамі, — пад кіраўніцтвам Віталія Сідаровіча. Неўзабаве тут будзе ўзведзена вялікая пляца, утворыцца вадаскоўшча ад Гродна да Лунна, распачне работу Гродзенская ГЭС. У выніку пад вадой застанеца больш за 30 археалагічных помнікаў: стаянкі каменнага і бронзавага вякоў, селішчы ранняга жалезнага веку і Сярэднявечча, могілнікі і асобныя пахаванні.

Міхаіл Чарняўскі распавядае: "Александрова з'яўляецца стаянкай культуры штрыхаванай керамікі позняга перыяду бронзавага веку, ранняга "дагарадзішчанскага" этапа, тут выяўлены багатыя рэшткі крэмнапрацоўкі, крэмянёвыя прылады працы: скрабкі, нажы, праколкі, скоблі, фрагменты ляпных таўстасценных пласкадонных пасудзін з заштрыхаванымі паверхнямі. Да гэтага часу невядома дакладна, як і калі з'явіліся носьбіты гэтай культу-

ры на тэрыторыі Беларусі. Па выніках нашых раскопак і матэрыялах папярэдніх даследаванняў мы робім выснову, што звычай ляпіць пласкадонныя пасудзіны і заштрыхоўваць іх паверхню зараджаўся ў познім перыядзе бронзавага веку на Панямонні.

Вытокі культуры штрыхаванай керамікі, як зазначае навуковец, варта шукаць менавіта ў познім бронзавым веку па берагах Нёмана. Дзякуючы гэтым раскопкам на адзін пункт павялічыўся спіс неўмацаваных паселішчаў — носьбітаў культуры штрыхаванай керамікі на Беларусі. Стаянку Александрова ўжо можна лічыць каштоўнасцю, таму што "штрыхавікі" жылі, у асноўным, у добра ўмацаваных гарадзішчах, а селішчаў на тэрыторыі нашай краіны выяўлена вельмі мала.

Да ліку найбольш ранніх неўмацаваных паселішчаў "штрыхавікоў" адносяць таксама паселішчы каля вёсак Гатавічы і Занарач Мядзельскага раёна. На першым калісцы праводзіліся невялікія раскопкі. У ходзе даследавання выяўлены рэшткі жылга стаўбавой кан-

"К". У тутэйшым палацыку дамінуе вежа для агляду. Сам ён абкладзены абчасаным гранітам. Ад Гальшанкі адыходзіць сюды канал дэкаратыўнага прызначэння. У парку, што няблага захаваўся, шмат экзатычных дрэў. Кранальна выглядаюць помнікі сабаку і каню — пэўна, улюбёнкам гаспадароў.

Вернемся ў Вішнева, да тутэйшага касцёла. Крынічка — жывая! Праца ля яе ідзе ад ранку да змяркання. Выток ужо расчышчаны ад смецця і бруду, вада цячэ чыстая, ледзяная, смачная. Струмень бяруць у бетонны "ложак". Людзі працуюць у вадзе ў ботах ці баснож, час ад часу "збіваючы" ліпеньскую спякоту глытком-другім з крынічкі.

Над невялікім вадасховішчам будучы ўзведзены дэкаратыўна алтаныка, алтар са статуяй Маці Божай, з падсветкай. Ладзяцца шматпрыступкавыя сходы. А бульдозер пракладвае сцежку, каб маглі з'ехаць да крыніцы тыя, каму цудазейная вада асабліва патрэбная: інваліды-калясачнікі.

Ужо ў верасні скіруюцца сюды пілігрымы. Плануецца прыстасаваць пад гатэльчык кінутую стайню за рэчкай, каб людзям было дзе схаватца ад непагадзі ў чаканні ачалення на некалькі дзён.

Яшчэ раз упэўніўся: нельга пастаянна націскаць на педаль газу, імчаць па шашы на хуткасці. Трэба прыпыніцца, аглядзецца, папрасіць вады, параспытаць — і адкрыецца тое, чаго не чакаў і не ведаў.

Уладзімір АРЛОЎ, кінарэжысёр
На здымку: касцёл у Вішневе.
Фота аўтара

3 пошты "К"

Распавядае сведка тысячагоддзяў...

Вячаслаў Ляшковіч быў памочнікам і аднадумцам гісторыкаў-краязнаўцаў Міколы Ермаловіча і Генадзя Кахановіча. З 1965 года ён працаваў другім сакратаром райкама ў Маладзечне, але ў памяці застаўся не партыйным функцыянерам і ідэолагам, а мудрым чалавекам, краязнаўцам дзяржаўнага маштабу.

У Вячаслава Антонавіча было незвычайнае захапленне: ён любіў камяні-валуны, якіх з часоў далёкага ледавіковага перыяду багата на нашых палях. У кнізе "Камень пры дарозе" Ляшковіч піша: "Сапраўды велічна і ўражальна стаяць вартавыя зямлі, мільёны гадоў таму створаныя прыродай і непаўторныя: ніколі і нідзе не знойдзеш двух аднолькавых. У кожнага — не толькі свае абрысы і свой выгляд, але і "характар", свой "голос", хаця яны і маўклівыя. Але ўгледзецца, удумацца ды прыслухацца — аб многім можа сказаць тысячагоддзяў..."

Ён на ўсё знаходзіў час: і на ідэалогію, і на краязнаўчую працу. Не мог інакш. Мужны ўдзельнік Вялікай Айчыннай вайны, які змагаўся з фашызмам ў пяхоце, рабіў многае, каб уваквечыць неўміручы подзвіг абаронцаў Бацькаўшчыны.

На гераічнай зямлі Маладзечаншчыны з'явілася шмат памятных знакаў і помнікаў. Камяні для магільнага пісьменніка

Уладзіміра Караткевіча, вучонага-мовазнаўцы Фёдара Янкоўскага, паэта Рыгора Семашкевіча, журналіста Якуба Міско адшукаў на нашай зямлі менавіта В.Ляшковіч.

А сябрамі Ляшковіча былі славытасці СССР і БССР: радыёдыктар Ю.Левітан, акадэмік М.Самсон, паэты М.Танк і М.Дабран-

раваў, кампазітар А.Пахмутава, пісьменнікі, архітэктары, акцёры... Спіс гэты далёка не поўны.

Жыццё і лёс гэтага неардынарнага чалавека, сапраўднага патрыёта Бацькаўшчыны, — унікальны. За баявыя і мірныя подзвігі ён

больш чым 20 разоў быў узнагароджаны дзяржавай. А свой дзень нараджэння ён адзначаў двойчы на год: 24 жніўня, калі нарадзіўся ў вёсцы Леснікі Лагойскага раёна, і 23 сакавіка, калі цудам застаўся жывы пасля цяжкай кантузіі ў баі пад Ленінградам.

Мечыслаў СТАНКЕВІЧ, аматар-краязнаўца, Маладзечна
На здымках: Вячаслаў Ляшковіч; "пахаронка"-памылка ваенных пісараў, адпраўленая бацькам.

Дакладна прыкмеціў французскі філосаф, матэматык і фізік Рэнэ Дэкарт: "Гутарыць з іншымі стагоддзямі — амаль тое ж самае, што падарожнічаць". Зразумела, у пэўнай ступені гэта тычыцца і гісторыка-мастацкай літаратуры, інтарэс да якой з кожным годам павялічваецца ва ўсім свеце. З'яўляюцца на Беларусі і цікавыя творы. Пашыраецца і кола аўтараў, што працягваюць традыцыі Уладзіміра Караткевіча.

Велень або Рацібор?

Наталля Голубева — гісторык па адукацыі, у свой час абраніла кандыдацкую дысертацыю. Таму ў яе творах мастацкая праўда не адлучана ад праўды жыццёвай.

Дылогію, што складаецца з апавесцей "Радимичи" і "Земля непокоренная", выпусціла нядаўна Выдавецтва Беларускага экзархату. У мастацкую канву твораў пісьменніца арганічна ўпісвае легенды як аб паходжанні радзімічаў, так і аб з'яўленні назваў ракі Дняпро і горада Гомеля. Усебакова раскрываюцца побыт і звычэй тагачасных людзей, іх вераванні, узаемаадносіны паміж асобнымі прадстаўнікамі роду...

Адзін з галоўных герояў — Велень закаханы ў Любушу, якая пазней стане ягонай жонкай. Але ж Любушу любіць і Рацібор, адважны і смелы. Да ўсяго, у Веленя закахалася лепшая сяброўка Любушы — Рада. А тут яшчэ з'яўляюцца ў тамтэйшых мясцінах нарманы, якія шукаюць скарбы радзімічаў. Словам, дзея разгор-

таецца вельмі дынамічная... Дылогія — сапраўднае падарожжа ў мінулыя часы. А любое падарожжа — гэта, як вядома, адкрыццё чагосьці новага, невядомага, сустрэча з людзьмі, якія пакідаюць у душы след.

Алесь МАРЦІНОВІЧ

Дзе жылі "штрыхавікі"?

Штогод многія студэнты гістфака БДУ выпраўляюцца летам на раскопкі. Сёлета ля Нёмана плённа працавалі дзве групы практыкантаў: на левым беразе, каля вёскі Александрова, — экспедыцыя пад кіраўніцтвам Міхаіла Чарняўскага, а на правым, побач з Кавальцамі, — пад кіраўніцтвам Віталія Сідаровіча. Неўзабаве тут будзе ўзведзена вялікая пляца, утворыцца вадаскоўшча ад Гродна да Лунна, распачне работу Гродзенская ГЭС. У выніку пад вадой застанеца больш за 30 археалагічных помнікаў: стаянкі каменнага і бронзавага вякоў, селішчы ранняга жалезнага веку і Сярэднявечча, могілнікі і асобныя пахаванні.

Вытокі культуры штрыхаванай керамікі, як зазначае навуковец, варта шукаць менавіта ў познім бронзавым веку па берагах Нёмана. Дзякуючы гэтым раскопкам на адзін пункт павялічыўся спіс неўмацаваных паселішчаў — носьбітаў культуры штрыхаванай керамікі на Беларусі. Стаянку Александрова ўжо можна лічыць каштоўнасцю, таму што "штрыхавікі" жылі, у асноўным, у добра ўмацаваных гарадзішчах, а селішчаў на тэрыторыі нашай краіны выяўлена вельмі мала.

Да ліку найбольш ранніх неўмацаваных паселішчаў "штрыхавікоў" адносяць таксама паселішчы каля вёсак Гатавічы і Занарач Мядзельскага раёна. На першым калісцы праводзіліся невялікія раскопкі. У ходзе даследавання выяўлены рэшткі жылга стаўбавой кан-

струкцыі і немалая колькасць керамічнага матэрыялу. Датуюцца абодва паселішчы першай паловай I-га тысячагоддзя да н. э.

У ходзе раскопак ускрыта плошча больш за 350 квадратных метраў. Знойдзена больш як дзве тысячы крэмянёвых артэфактаў, вялікая колькасць рэшткаў ляпной керамікі. Побач са стаянкай знойдзены сляды сельскага паселішча часоў ВКЛ, немалая колькасць ганчарнай керамікі прыкладна XIV — XVI стст. з арнаменталізацыяй (а ў часы ВКЛ посуд арнаментаваны даволі рэдка). Што дадаць? Даследаванні працягваюцца!

Алесь ШАПАВАЛ
На здымку: аўтар артыкула ў час працы ў раскопе.

Міна пад Мадонну,

або Сорак пяць тайнікоў для шэдэўра

Частка III

“К” працягвае друкаваць эсэ Навума Цыпіса “Міна пад Мадонну, або Сорак пяць тайнікоў для шэдэўра”. Гэтым разам аўтар праводзіць нас праз усе перыпетыі лёсу слаўтай рафаэлёўскай карціны, захапляльна, але такія небяспечныя для шэдэўра.

(Працяг. Пачатак у №№ 31, 32.)

Невялікае адступленне або сціслае “высвятленне адносінаў”.

Юлій II быў чалавекам змрочным, тым, каго адольвалі жарсці. І з тым жа няпростым характарам — магутным апекуном мастацтваў і мецэнатам. Як склаўся б творчы лёс Рафаэля, каб Юлій II не прыняў у ім самы жывы ўдзел, прапанаваўшы ў 1508 годзе мастаку працу ў Ватыкане?..

Партрэт свайго апекуна Рафаэль напісаў у 1511 годзе, і выява гэтая захавалася. Таму мы і можам сцвярджаць пра падабенства Сікста на карціне з Юліем у жыцці. А падстава для мянушкі “Сікст” у народа, у адносінах да Папы, была: шасціпальцавая рука пантыфіка.

Рафаэль, мусіць, з’яўляўся адным з найлепшых і пладавітых партрэтчыкаў свайго часу. Ды каго б ён ні пісаў — каханую, Папу або сябе, — ён не пераступаў рысу, за якой чалавек можа казацца “голым”. Творца вытрымліваў “нейкую паціўную і ветлівую дыстанцыю паміж сабой і мадэллю”. Нават па партрэце Юлія II мы можам у тым пераканацца: перад намі — Папа, ахоплены цяжкімі думамі, але ягоны ўнутраны свет закрыты мастаком. Рафаэль робіць нас сведкамі, але не суддзямі.

Так, несумненна, аблічча Сікста — гэта аблічча Папы. Удзячны Рафаэль хацеў пакінуць яго выяву для нашчадкаў менавіта ў такой “светлай ролі”. А калі нехта будзе сумнявацца, дык вось вам і тыяра, якую Сікст зняў перад Мадоннай. І ўпрыгожаны названы прадмет жолудам — як і адзін з элементаў герба Юлія II. Ды святая Варвара, што палягчае пакуты памерлых, з’яўлялася Сіксту разам з Мадоннай. Сіксту — Юлію.

Вялікая карціна была напісана, аднак вялікае рэдка ўшаноўваецца сучаснікамі: родныя пантыфіка ўсталявалі на ягонай магіле мікеланджэлаўскага “Маісея”. Дзякуй лёсу, што генія змянілі на генія. А карціну Рафаэля перадалі ў манастыр Святога Сікста ў П’ячэнца.

Ёсць і дзве версіі даты яе стварэння. Паводле першай, гэта работа трыццацігадовага мастака, паводле другой — крыху больш сталага, напісаная як вынік творчасці.

Напісаць так, каб...

Часта даводзілася чуць чытацкія меркаванні: маўляў, аўтар — гаспадар свайго твора. І памылка тут — самае малое — напалову. З пэўнага моманту ге-

роі пачынаюць жыць “сваім” жыццём, і аўтару даводзіцца следаваць за імі. У маіх нататках пра “Мадонну” Рафаэля я ўсё яшчэ маю права выказаць сваю думку. Мне ж па душы (і па логіцы інстынкта) наступная гісторыя стварэння гэтага дзіўнага палатна.

...Дэлегацыя манахаў з далёкага П’ячэнца з’явілася да вялікага майстра на наступны дзень пасля таго, як Рафаэль удалося набыць у бацькі і жаніха Фарнарыны права пісаць ейны партрэт. Адсюль і “мой” час напісання: трыццацігоддзе мастака. Ён і грошай узяў з манахаў столькі, колькі яны маглі заплаціць. Усё зыходзіла з галоўнай падзеі ў жыцці Рафаэля: ён пакахаў сваю жанчыну.

Гэтая версія бліжэй да ісціны яшчэ хаця б таму, што такі “трацейскі суддзя”, як Гётэ, заўважыў: каб Рафаэль “не напісаў нічога больш, яна адна забяспечыла б яму бессмяротнасць”. А напісаў ён яе так толькі таму, што самааддана кахаў. Гэта і быў перыяд пасля першай сустрэчы з Фарнарынай.

Шляхамі гісторыі

Гэтая вечна юная жанчына была ў сваім доўгім жыцці і работай, і царыцай, неаднойчы ўзносілася яна над уладай, неаднойчы яе чакала небяспека, але ні разу яе не маглі пазбавіць вышыні, прыгажосці, святла. Яе набывалі, кралі, хавалі, а яна глядзела на “цудоўны і люты” свет людзей, а ў ейным спакойным поглядзе зіхцелі вера, надзея, любоў. Душа яе была чыстай.

Рэальная гісторыя карціны-легенды — гэта гісторыя падзення і адраджэння пакаленняў, дзяржаў і асобных людзей, гэта вайна і мір, гэта гады, людзі, жыццё — жыццё і лёс... “Кароткі курс” гэтай гісторыі такі.

У 1754 годзе кароль Саксоніі Аўгуст II набыў “Сіксіцкую Мадонну” ў п’ячэнцкага манастыра за 20 тысяч дукатаў — неверагодную па тых часах суму. Параўнайма: сярэдні кошт адной карціны ў галерэі складаў 165 дукатаў. Унесці “Сіксіцкую Мадонну” ў залу перашкаджаў каралеўскі трон. Са словамі “Трэба даць дарогу вялікаму!” Аўгуст стаў дапамагаць гвардзейцам перасоўваць трон.

А вось Фрыдрых II: “Характер твёрдый, нордычскі”. А глянь ты — такі факт. У 1756 годзе ён пачынае Сямігадовую вайну. 29 жніўня прусы ўступаюць у Саксонію, а 9 верасня ўжо займаюць Дрэздэн. На наступны дзень Стары Фрыц будзе аглядаць галерэю “Старыя майстры”... На той час у горадзе былі разрабаваны арсеналы, банкі, майсенскія па-

рцэлярныя мануфактуры, дамы бюргераў...

Імператар загадаў свіце выйсці, зняў лёгкі шлем і ў адзіноце пайшоў па залах музея.

Галоўны захавальнік Ёган Рыдэльшоў за ім, але Фрыдрых не прабаваў удакладнення, моўчкі разглядаючы карціны і скульптуры. Для “Сіксіцкай Мадонны” спыніўся і доўга стаў. У захавальніка ўпала сэрца. Люты вораг саксонцаў, граза Еўропы, Фрыдрых уздыхнуў і... “Як вас завучу?.. Вы шчаслівы чалавек, гер Рыдэль... Вы можаце любавалася гэтым кожным дзень. Я буду вам удзячны, калі вы дапаможаце зняць копіі з некаторых вашых карцін”. Ёган амаль знепрытомнеў ад радаснага стрэсу... У час акупацыі Дрэздэна прускімі войскамі ніводная з карцін не была ўзята з галерэі, ніводнай не нанеслі ўрон.

Паўстагоддзя былі спакойныя. Францыя набыла Напалеона — імператара нежартоўнай волі, моцы і таленту. У той жа час французскія асветнікі на чале з Вальтэрам і Дэідэро стварылі знакамітую “Энцыклапедыю”, а цяпер ужо думалі пра завяршэнне праекта: нараджэнне ў Парыжы першага публічнага супермузея — “Энцыклапедыя мастацтваў”. Гэта было і марай Напалеона, абуджанай энцыклапедыстамі. І тут ніяк не абысціся без Дрэздэнскай галерэі, што сабрала найлепшую ў свеце калекцыю жывапісу.

Праўда, саксонцы з’яўляліся саюзнікамі французцаў. Праўда і тое, што апошнія вярнулі ім каралеўскую карону: у Саксоніі зноўку свой кароль. Але за ўсё патрэбна плаціць, сказаў Банапарт, які нічога ніколі не казаў дарма. І ён нацэліўся на Дрэздэнскую галерэю. І зноўку невытлумачальны “зігзаг гісторыі”.

Ва ўрадзе Францыі міністрам межных спраў быў самы вытанчаны дыпламат “усіх часоў і народаў” Талейран. Уся Еўропа ведала, што ягоныя паслугі каштуюць дужа дорага. Даведаўшыся пра памкненні венцаноснага “сябра Банапарты”, саксонскі кароль выправіўся на тэрміновую сустрэчу з Талейранам. Ніхто не ведае, пра што міністр гутарыў з імператарам пасля размовы з саксонцам. Вядома толькі, што Дрэздэнскі музей застаўся ў Дрэздэне, а Талейран пабагацеў на мільён залатых франкаў.

Такі надпіс, пакінуты савецкімі воінамі, застаўся на адной са сцен Цвінгера.

Дрэздэн пасля бамбардзіроўкі. 1945 г.

кіраваны, забетанаваны і замініраваны. І тут праявіла сябе яшчэ адна містычная акалічнасць: ніхто і ўявіць не мог, што “Сіксіцкая Мадонна” знаходзіцца непадалёк ад гарадка Пірне, у глухім тунелі старой каменямомні, у абадраным таварным вагоне.

Маладзенькі аўтаматчык паклікаў лейтэнанта да вагона і паказаў яму плоскія драўляныя скрыні. Іх было трынаццаць. Самую вялікую дасталі і раскрылі: карціна. Калі яе асвятлілі ліхтарыкамі, цішыня застыла ў падземеллі. На салдат глядзела цудоўная маладая жанчына з дзіцем на руках. Такой прыгажосці гэтыя людзі не бачылі. Такой незямной прыгажосці...

У астатніх скрынях былі творы Рэмбранта, Джарджона, Ціцыяна, Вато, Ван-Дэйка...

Як атрымалася, што сярод сарака пяці тайнікоў ледзь не першай выпала знайсці яе? Шукаць тлумачэнні і не хочацца. Хочацца ж, падпарадкоўваючыся ўнутранаму пачуццю — яно рэдка падманвае, — сказаць: “Так і павінна было здзейсніцца! Яна не магла знікнуць”.

А колькі разоў магло здарыцца непапраўнае... Бомбы, пажары, міны, смяротна небяспечныя ўмовы захавання: сырасць, цвіль, уздуцце фарбавага слягу. Служкі ордунга мусілі яшчэ ў 1937-м, на выпадак вайны, забяспечыць захаванне скарбаў Дрэздэнскай галерэі, але да канца рэйха так і не зрабілі таго. Вось радкі з даклада прафесара-мастацтвазнаўцы Фоса вярхоўнаму кіраўніцтву ў 1943 годзе: “...Умовы захавання самай знакамітай і каштоўнай карціны не толькі Дрэздэна і Германіі, але і ўсяго свету — “Сіксіцкай Мадонны” Рафаэля, — выклікаюць вялікі непакой”. І гэта пра апошні “надзейны” тайнік “Т” каля вёскі Грос-Кота непадалёк ад Пірне ў старой каменямомні.

Непапраўнае магло здарыцца і тады — нават пасля выратавання карцін, — калі яны былі адпраўлены ў СССР для рэстаўрацыі. І праз паўстагоддзя, у 2002-м, калі Эльба выйшла з берагоў. Настолькі імклівага наступлення ракі на горад не было з дня яго нараджэння. Вада ўварвалася ў Цвінгер і стала затпляць падвалы галерэі. Найбольш каштоўныя асобнікі “перасялілі” на другі паверх. Быў дадзены адпаведны загад паліцыі і арміі, верталёты стаялі ў гаўтоўнасці нумар адзін... 17 жніўня вада паднялася да ўзроўню 9 метраў 39 сантыметраў. Уся Германія з трывогай сачыла за гэтай пакуль толькі драмай і з палёгкай уздыхнула, калі Эльба стала адступаць.

...А са сваёй сцяны ў сваёй жа зале гэтак жа, як і шмат гадоў таму, спакойна і ясна, глядзела на нас юная жанчына, даверліва і ўпэўнена ўручаючы чалавецтву яго будучыню. Як было рацэ не адступіць...

“Тэхнічныя” дэталі

Эстэтычныя якасці гэтага шэдэўра — па-за абмеркаваннямі. А вось тое, што карціна гэтая невычэрпна энергетычная, — гэта скажа вам кожны, хто пабываў з ёй побач. Праз некаторы час знаходжання каля яе ты ўжо адчуваеш мяккае ўздзеянне, нейкі нябачны павеў дабрадатнага ветру. У тыя хвіліны, як я быў у галерэі Дрэздэна, мне падалося, не — адчулася, што ў карціне жыве душа Рафаэля. Можна верыць або не, ды — пастарайцеся пабыць на спатканні з Ёй. Магчыма, і ў вас з’явіцца недаверлівыя суразмоўцы.

Падрыхтаваны да спаткання з “Мадоннай” шматгадовым сузіраннем яе рэпрадукцый, я чакаў сустрэчы з больш яркай карцінай. Яна ўбачылася мне ў ледзь заўважнай дымцы і, хутчэй, шэражоўтай, чым шматкаляровай. На жаль, гэта не памылка майго зроку, а факт.

“Мадонна”, дарэчы, як і “Мона Ліза”, губляе колер. Яна стала, калі можна так сказаць, больш манахромная за сябе саму, што нарадзілася пяцьсот гадоў таму. На тое маецца і навуковае тлумачэнне. Са з’яўленнем палатна кожны з мастакоў таго часу сам рабіў фарбу, эксперыментуючы і штораз дадаючы новыя кампаненты для ўмацавання яркасці напісанага. Больш за тое: грунтоўка ў кожнага была — індывідуальная. Склады яе не заўжды маглі быць атрыманы нават тытанамі Адраджэння. Сёння навукоўцы пры дапамозе запісаў Леанарда да Вінчы (ён адзіны сістэмна іх вёў), вывучыўшы склад тагачаснага алею (вядома ж, і рафаэлёўскага), прадказваюць паступовае “ўміранне” карцін таго часу...

Фрэскі і скульптуры будуць стаяць: матэрыялы для іх правярены прыродай, а вось карціны — старуюць. Пра гэта лепш і не згадваць. Надзея — толькі на вучоных. Магчыма надзея.

Так што першапачатковыя фарбы “Сіксіцкай Мадонны” мы ніколі не ўбачым. Мае інстынктывыя адчуванні першых хвілін спаткання з ёй, як ні сумна, аказаліся дакладнымі.

Гэта была карціна, якая пастарэла, але Мадонна засталася такой жа юнай, як яе ўбачыў Рафаэль. І гэта была мая Мадонна.

(Працяг будзе.)

Навум Цыпіс

МУЗЕИ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастоцтва Беларусі
XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі
канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі
XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастоцтва краін
Усходу XV — XX стст.
■ Мастоцтва краін
Заходняй
і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу,
скульптуры,
графікі беларускіх
мастакоў 1940-х
— 1980-х гг.
■ Выстаўка
"Слуцкія паясы".
■ Выстаўка "Блізка да
дому: Ізраіль, які я
люблю".
■ Выстаўка
"Палітра памяці",
прывесчаная 65-годдзю
вызвалення Беларусі ад
нямецка-фашысцкіх
захопнікаў.

Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная,
33а. Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная
экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Выстаўка аўтарскай
керамікі.
■ Фотавыстаўка.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ ВІТОЛЬДА
КАЭТАНАВІЧА
БЯЛІНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222)
22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕИ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
І КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСІ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя
"Гісторыя І-га з'езда
РСДРП".
■ Выстаўка "Ваенныя,
суровыя, простыя..."

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск,
вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ Выстаўка, прывесчаная
85-годдзю
А.Савіцкага.
■ "Спадарожнікі
дзяцінства".
■ "Хата —

Беларусі).
■ Праект "Беларусь
партызанская".
Праект інтэрактыўнай карты:
"Вызваленне Беларусі"
(хроніка вызвалення
і мультымедыяная
прэзентацыя аперацый
Чырвонай Арміі па
вызваленні Беларусі ў
верасні 1943 — ліпені 1944 гг.).

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная
частка

прывесчаная
дзяржаўнаму дзеячу
СССР А.Грамыку.

Вежа палаца
Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя

■ "Гравюра XVII —
пачатку
XX стст."
■ "Французскі раман
XIX стагоддзя".

Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Вяртанне да
вытокаў"
(мастацкія фотаздымкі
Дзмітрыя Іванчыкава).
■ "Поры года" (выстаўка
Ніны Прохаравай,
прывесчаная Году роднай
зямлі).
■ "Свет
звяроў
Гомельшчыны".

■ Пастаянная выстаўка
ваеннай тэхнікі.
■ На тэрыторыі
музея працуе
пнеўматычны цір.
■ У выставачнай зале:
**выстаўка новых
паступленняў
з фондаў
музея.**

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ 3 25-га — "Дах-9".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Дыпломныя працы
студэнтаў кафедры
народнай
творчасці
БДУКІМ.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152) 72 27 57.
■ Персанальная
выстаўка
графікі
В.Целеша.

**КАРЦІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.:
(8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыі:
■ "Г.Х. Вашчанка".
Выстаўкі:
■ Выстаўка
жывапісу
**Акіма
Шаўчэнкі**
з фондаў
Добрушкага
краязнаўчага
музея.
■ Выстаўка
графікі
**Васіля
Леаненкі
(Чарнігаў,
Украіна).**

Паважаныя чытачы!

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на часопіс "Мастоцтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА ВЕРАСЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2009 ГОДА!

мой сусвет".
■ "Жыццё
Л.М. Талстога
ў фатаграфіях
сучаснікаў".
■ Выстаўка
музейных
прадметаў
XI — XX стст.
з фонду
музея
"Вякоў мінулых
успамін...".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Праект
"Бітва за Беларусь.
Трыумф Пераможцаў"
(да 65-годдзя
вызвалення

палаца
Румянцавых
і Паскевічаў
Выстаўкі:
■ "Броня крепка и танки
наши быстры" (выстаўка
макетаў).
■ "Гонар мундзіра".
■ "Памяць сэрца".
■ "Васковыя фігуры"
(з калекцыі Санкт-
Пецярбургскага музея
васковых фігур).
■ "Нараджэнне і
адраджэнне".
■ Выстаўка
Анатолія Отчыка
"Подых Палесся".
■ Выстаўка керамікі з
фондаў музея
ў рыцарскай зале.

Экспазіцыі:
■ "Культавыя
прадметы".
■ "Старажытная
гісторыя
Гомельшчыны".
■ "Загадкавыя фантазіі
мора"
(грот палаца).
■ Экспазіцыя,

■ Працуе куток
жывых
экзатычных
рэптылій.

Зімовы сад
■ Свет
субтрапічных
раслін
і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Пастаянная
ваенна-гістарычная
экспазіцыя.
■ Лакальныя
экспазіцыі
ў санітарным
вагоне;
у партызанскай
зямляныцы.

Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 418
Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Уладзімір ЗАМЯТАЛІН,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Аляксандр РАШЧУПКІН,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Рычард СМОЛЬСКІ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ
(намеснік
галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД
(адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілля СВІРЫН,
Антон СІДАРЭНКА.
Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЯКОВІЧ,
Наталля КІРПІЧЭНКАВА,
Алена САБАЛЕЎСКАЯ,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела
фотайлюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-23
(017) 334-57-35.
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0494414
ад 17 красавіка 2009 г.
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у
рэдакцыю
паведамляюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выданы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць
матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

© "Культура",
2009.
Індэкс 63875
Наклад 8821
Падпісана ў свет
13.08.2009 у 18.30
Замова 4375
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

